

Opravništvo: Ljubljana, Puceljova
ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23,
31-24.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puceljova
ul. 5. - Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Računi pri post. ček. zavodu: Ljubljana
št. 17.749.
ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglašanje
iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

JUTRO

Ishaja vsak dan razen ponedeljka.
Narodna zbirna »Neseno L. 12-
za inozemstvo pa L. 20.—
Uredništvo:
Ljubljana, Puceljova ulica št. 5,
telefon 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopis se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

Attacchi nemici respinti presso Tobruk

L'avversario respinto con perdite anche sui fronti dello scacchiere di Gondar — Tre apparecchi nemici abbattuti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data 21. ottobre 1941/XIX il seguente bollettino di guerra:
In Africa Settentrionale sul fronte di Tobruk tentativi d'attacco nemici sono stati infranti dalla pronta azione delle nostre truppe.

Cacciatori tedeschi hanno abbattuto un velivolo britannico.

Il nemico ha effettuato incursioni aeree su Bengasi e su Tripoli: lievi danni.

Altra incursione è avvenuta su Acrea (Catania): qualche casa è rimasta colpita; la popolazione civile ha avuto un morto e 5 feriti.

Due nostre torpediniere naviganti nel Mediterraneo centrale sono affondate, probabilmente per urto contro mine. La quasi totalità degli equipaggi è stata salvata.

Nell'Africa orientale sui vari fronti dello scacchiere di Gondar attività di ricognizione dei nostri reparti che hanno sostenuto diversi scontri; l'avversario è stato respinto ovunque con perdite. Sono state catturate armi e munizioni.

Nel corso di incursioni su Gondar e su Ualag due apparecchi nemici sono stati abbattuti dal nostro tiro contraereo.

Sovražni napadi pri Tobruku odbiti

Sovražnik zavrnjen z izgubami tudi na bojiščih pri Gondarju — Tri sovražna letala sestreljena

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil dne 21. okt. naslednje 506. vojno poročilo:

V Severni Afriki na bojišču pri Tobruku so bili sovražni napadali poskusi strti zaradi naglega nastopa naših čet. Nemški lovci so sestrelili eno angleško letalo.

Sovražnik je izvršil letalske napade na Bengazi in Tripolis: neznatna škoda.

Drug letalski napad je bil izvršen na mesto Acreale (Katania): nekaj hiš je bilo zadetih; med civilnim prebivalstvom je bil en mrtvec in pet ranjenih.

Dve naši torpedovki na plovbi po srednjem Sredozemlju sta se potopili, verjetno zato, ker sta zadeli na mine. Skoro vsa posadka je bila rešena.

Vzhodni Afriki je bila na različnih odsekih bojišča pri Gondarju živahna izvidniška delavnost naših oddelkov, v katerih se večkrat spopadli s sovražnikom; sovražnik je bil povsod odbit z izgubami. Zaplenjeno je bilo orožje in strelivo.

Med poleti na Gondar in Ualag je naše protiletalsko topništvo sestrelilo dve sovražni letali.

Zračni junak

Rim, 21. okt. s. Pri akciji italijanskih torpednih letal proti angleškemu brodomu z dne 27. septembra t. l. je prostovoljno sodeloval in se pri tem odlikoval po svoji gorečnosti Ducejev mušketir Rino Boeri, katerega letalo, ki je sledilo letalu poveljnika eskadra, polkovnika Seidla, se ni vrnilo. Boeri, ki je bil florentinski eska-

drist, je bil eden izmed ustanoviteljev zna- ene eskadrile »disperata«. Bil je nato civilni pilot, ter je ob izbruhu vojne postal vojaški pilot. S svojim gorečim duhom in navdušenjem je dosegel, da je bil dodeljen k podrobnejši specializaciji: k torpednim letalom. Akcija z dne 27. septembra, katere se je hotel prostovoljno udeležiti, je bila njegova prva akcija. Borbe pa sta se udeležila še dva druga Ducejeva mušketirja, Amante Piercarlo in Paccarie Mario.

Letalski uspehi v Severni Afriki

Z operacijskega področja 21. okt. s. Na bojišču pri Tobruku je prišlo ponovno do spopadov v prednjih oddelkih, v katerih je bilo ujetih nekaj sovražnih vojakov. Italijanska letala so bila posebno intenzivno na delu na bojišču pri Sollumu, kjer so povzročila veliko škodo sovražnim transportnim napravam in prometnim zvezam. Večja skupina letal je napadla cesto Sollum-Bug-Bug. Letala so intenzivno obstrlevala s strojinicami in obmetavala z bombami čete na pohodu. Druga skupina letal je z velikim uspehom napadla na področju med Bug-Bugom in Sidi el Baranijem sovražna skladišča, taborišča in motorna vozila. Nekaj tovornih avtomobilov je zgorelo, več drugih je bilo hudo poškodovanih. Letala so bombardirala tudi tobruško trdnjavo. Pri tem napadu so sodelovala tudi nemške letalske sile, ki so z bombami močno poškodovale trdnjavske naprave in postojanke sovražnega topništva.

Stopnjevan pritisk na Moskvo

Ogorčene borbe ob moskovskem utrdbenem pasu — Tudi vlada je že zapustila prestolnico — Prodiranje na jugu — Stalinov zavzet

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 21. okt. Nemški vrhovno poveljstvo poroča:

Nemški in italijanski oddelki so večer zavzeli področje okrog Stalinova, najvažnejšega oboroževalnega središča v Doneški kotlini. Stalinov so zavzeli planinski lovci. Na najvažnejšem industrijskem področju tega mesta vihra nemška zastava.

Pri čiščenju bojišča vzhodno od Brjanska je našel smrti vrhovni poveljnik 50. sovjetske armade general Petrov, član vrhovnega sovjeta, z več oficirji svojega štaba.

Bojna letala so bombardirala važne naprave v Moskvi in Petrogradu.

V vojni proti angleški preskrbovalni plovbi so potopile podmornice na Atlantiku 7 sovražnih trgovskih ladij s skupno 38.200 tonami. Velika angleška matična ladja za lov na kite »Svend Foyn« je bila s torpedi hudo poškodovana. Bojna letala so uničila severovzhodno od Hulla neko 10.000 tonsko trgovsko ladjo. Neka druga velika ladja je bila z bombami poškodovana.

V pretekli noči je napadlo letalstvo vašno preskrbovalno luko Liverpool ter pristanišča in vojne važne naprave na angleški vzhodni in južnovzhodni obali.

Angleški bombniki so vrgli v noči na

21. oktober eksplozivne in zažigalne bombe na več krajev v severno zapadni in zapadni Nemčiji. Med civilnim prebivalstvom so bile izgube na mrtvih in ranjenih. Nastale je nekaj stvarne škode. Štiri napadajoča letala so bila sestreljena.

*

Berlin, 21. okt. s. Diplomatski sodružnik agencije Reuter je večer izjavil, da kažejo zadnje vesti, da je kritični moment bitke za Moskvo že mimo. Temu ugovarja jo nemški listi in opozarjajo na večerjšnje sovjetsko vojno poročilo, ki pravi: Nemške sile še nadalje z veliko silo napadajo obrambo glavnega mesta ter so z vedno novimi ojačenji v zadnjih 24 urah znatno povečale svoj pritisk. V nekem odseku zapadno od Moskve so bile naše čete prisiljene k umiku.

Kritični trenutek, pravi »Lokal Anzeiger«, šele prihaja. Tudi moskovski radio kaže na to. Neprestani pozivi četam, delavcem in prebivalstvu kažejo na obupno stanje. Pa tudi londonski radio sam priznava, da so morali Sovjeti vreči v borbo čete, ki so jih z letali z vso naglico pripeljali iz Mongolije in skrajne Sibirijske.

Nezadržno prodiranje italijanskih oddelkov

Občudovanja vredna borbenost in požrtvovalnost — Hudi udarci rdečim četam, ki se kljub premoči ne morejo ustavljati — Sijajna brza edinica

Z vzhodne fronte, 21. okt. s. Kljub vremenskih neprivikam in slabim cestam italijanske čete nezadržno prodirajo v važno industrijsko področje, ki ima hkrati velik strateški in politični pomen. Z naravnost občudovanja vredno silo premagujejo vojaki vse težave in ovire ter se bore proti sovražniku, ki se upira mestoma s še večjo srditostjo kakor zadnje dni. Prodiranje se ni ustavilo in naše čete so tudi preteklo noč nadaljevale svoj pohod proti določnim ciljem, napadajoč in uničujoč vse sovražne sile, ki so jih na poti srečale. Nekateri oddelki so pustili na mestu svojo avtomobilsko sredstva in nadaljevali svoj pohod peš, pri čemer so izvršili zelo naporene pohode, istočasno v kavi zadušili vse sovražne poskuse ustavljanja. V ostrih bitkah so naše pehotne kolone zadržale rdečim hude udarce, čeprav so bili ti v premoči, ter so jih prisilile, da so se udali spritno zaleta naših napadov. Prav tako nezadržno je napredovanje oddelkov naše brze edinice, ki je prav tako vzdržala hude in zmagovite bitke.

V zadnjih dveh dneh so naše čete zajele mnogo ujetnikov, avtomobilov in drugega vojnega gradiva. Odlučnemu zadržanju naših vojakov ter vztrajnosti njihovih naprov se je treba zahvaliti, ko je bilo te dni mogoče doseči vse cilje. Pohod proti našim daljnim ciljem pa se še nadaljuje. Razen tega so še nekaj dni na pohodu tudi poveljstva našega ekspedicijskega zbora in posameznih podrejenih edinic, kajti tudi poveljniki dele z vojski skupno življenje v prvi liniji ter tako prispevajo k povezanosti med visokimi poveljstvi operirajočih edinic. Volja do zmage je tako močna, da

naših ljudi nič več ne more zaustaviti. To kar je bilo že doseženo, pa opravičuje trditve, da bodo odstranjene tudi vse nadaljnje ovire, ki jih mora premagati naš ekspedicijski zbor na svojem zmagovitem pohodu.

Beg sovjetskih vojakov na švedske otoke

Stockholm, 21. okt. s. Sneli je pristalo na otoku Sandhan pri Stockholmu 10 sovjetskih vojakov v uniformi, ki so zbežali iz sovjetske vojske in se rešili z motornimi čolni. Razen teh pa je prispelo še mnogo drugih ruskih vojakov, ki so v ribiških čolnih pristali na raznih točkah švedske obale. Tudi ti vojaki so bili internirani.

Brezuspešna zimska zaklonišča

Berlin, 21. okt. s. Med očičevalnimi deli na odseku vzhodno Brjanska, ki so ga sovjetske čete že zapustile, so nemški vojski naleteli na zaklonišča posadk v sovjetskih prezimovališčih, ki so bila zgrajena na Timosenkov ukaz v zadnjih tednih. Zaklonišča so obdana z debelimi lesenimi debli ter se dvigajo nad zemljo samo za eno tretjino svoje višine. Vsa zaklonišča so bila opremljena s pečmi in so bila dovolj velika, da bi mogla sprejeti cele čete. Ujetniki, ki so jih Nemci zajeli na tem področju, so izjavili, da so se Rusi pripravljali na to zimo, češ, da po zatrevanju političnih komisarjev in boljševiških oficirjev Nemci nikdar ne bi mogli proreti na to rusko ozemlje.

Na vidu so dogodki izrednega pomena

Madžarski listi o zmagovitem prodiranju na vzhodu

Budimpešta, 21. okt. s. Na vidu so dogodki izrednega pomena, napovedujejo danes madžarski listi in madžarski vojaški krogi, ki pripominjajo, da bodo ti dogodki odločilni in zaključni v vsej ogromni borbi na vzhodu. Po likvidaciji pri Vjazni in Brjansku ter z uničenjem velikega dela čet maršala Timosenka se napredovanje nemških čet pod poveljstvom generala von Bocka nadaljuje brez presledka, ne da bi imel sovražnik možnost, da se opodbi in da se udrži na drugih obrambnih črtah. Nemške čete se prav nič ne zavstajajo, temveč korakajo naprej pogumno, uničujoč sleherni sovražni odpor. Po velikih uspehih preteklih dni bodo prišli drugi, nič manjšega pomena. Po prehodu preko reke Ugre pri Kalacu ter po zavzetju Tule stopa borba za sovjetsko prestolnico v odločilno fazo.

»Pester Lloyd« piše, da beleži nemški vojni stroj nove uspehe z naglico ki ji ni primer. Sovjetski načrt, da bi se ruske čete utrdile ob reki Ugru, ni uspel spritno naglo odločitve nemškega poveljstva, ki je poslalo za hrbet prve obrambne moskovske črte svoje oklopne oddelke. Čim je bila prodrita ta obrambna črta, je ves obrambni sistem sovjetske prestolnice izgubil na svoji vrednosti. Spritno nemškega obkoljevalnega postopanja preostajata Rusom samo še dve možnosti: ali zapustiti v največji naglici postojanke okoli Moskve, ali pa pustiti uničiti vso armado. Duhovita nemška poteza, ki se prav sedaj dovršuje, je zmedla sovjetsko poveljstvo, ki mora še nadalje pasivno prenašati pobude sovražnika. Te operacije pa bodo končno odločilno vplivale tudi na odsek pri Petrogradu. Nemške čete, ki so dosepele do Valdaja, napredujejo sedaj v smeri proti Volodgi, kjer so odrezale maršalu Vorosilovu

poslednje zveze z notranjostjo mesta in tako onemogočile nadaljnji odpor Petrograda.

Na južnem odseku se ostanki čet maršala Budonija umikajo brez reda in brez najmanjšega upanja, da bi mogli uteči ob jemu. Nemške, italijanske in ostale zavzešne čete so se po zmagoviti bitki ob Azovskem morju pomaknile v svojem napredovanju do Taganroga. Po vestih, ki so prispale v Budimpešto, so zavzešne čete že prekorale železniško progo Harkov—Pavlograd. Če sedaj je jasno, da bodo italijanske in nemške čete, skupno z zavzeškimi izvedle tu poteze, ki bodo imele za posledico obkolitev Harkova.

Italijanske čete čistijo med tem Doneško kotlino poslednjih ostankov Budonijevih čet. Teh operacij, ki se sedaj že približujejo zmagovitemu zaključku, se poleg italijanskih in nemških čet udeležujejo tudi madžarski oddelki. Vojaški strokovnjak lista »Pester Lloyd« piše, da bodo imele bitke za posest Doneške kotline, katerih se udeležujejo tudi italijanske čete, katerih hrabrosti in sposobnosti se je treba v prvi vrsti zahvaliti za uspehe zadnjih dni, izreden pomen, saj bodo tvorile osnovo za nadaljnje odločilne uspehe.

Angleži so znatno bolj od svojih boljševiških zaveznikov močno zaskrbljeni spritno naglega razvoja dogodkov. Oni kažejo sedaj nervozno, ki je v nasprotju s tradicionalno angleško hladnokrvnostjo. Med tem ko se namreč iranska avantura bliža svojem koncu, v kolikor so tamkajšnje čete bile postavljene na kavkaško črto, se generala Wawella, poveljnika angleških čet v Iranu, začelja doba najhujše zaskrbljenosti, kajti oblaki, ki se zbirajo pred Kavkazom, ne napovedujejo nič dobrega za Angleže. Kakor se domnava

je general Wawell, neuspeli stratež pušcave, določil novo obrambno črto jugozna Tābrisa, kakih 150 km vstran od sovjetsko-iranske meje, med tem ko se obnavlja, da bi poslal svoje čete na sam Kavkaz.

S posebno pozornostjo pa v tukajšnjih vojaških krogih zasledujejo razvoj operacij na južnem odseku vzhodnega bojišča. Madžarska uradna agencija doznava, da zavzešne čete na vsem tem odseku bojišča nezadržno napredujejo. Tudi madžarske čete so dosegle zelo važne postojanke ter izvajale na tem mestu prehod preko Donca.

Ogrožena pota

k petrolejskim vrelcem

Ženeva, 21. okt. s. Po poročilih iz Londona smatrajo tam položaj za posebno nevaren na področju okoli Azovskega morja, od koder javljajo Nemci zavzetje Taranroga, 60 km od Rostova. Sprito tega izredno naglega napredovanja, pravi neka brzojavka iz Londona poslana listu »Gazette de Lausanne«, je najpomembnejše mesto južne Rusije sedaj že ogroženo, prav tako pa so že ogrožena tudi pota k petrolejskim vrelcem na Kavkazu.

Vlada v Kujbševu

Stockholm, 21. okt. d. Iz povsem zanesljivega vira se je izvedelo, da je sovjetska vlada zapustila Moskvo in iskala novega zavetja v mestu Kujbšev (bivša Samara), ki leži na reki Volgi kakih 700 km jugovzhodno od Moskve.

Podmornice v napadu na angleški konvoj

Berlin, 21. okt. s. Posebni poročevalec Nemške poročevalske agencije pošilja tole poročilo o najnovejšem napadu nemških podmornic na angleški konvoj.

Na osrednjem Atlantiku je črna noč. Svež veter veje od severovzhoda in zapada ter prinaša od časa do časa nekoliko dežja. Razgled se spreminja od minute do minute in ljudje na stolpu podmornice morajo osredotočiti vse svoje napore, da izkoristijo nekaj trenutkov čistega pregleda. Nenaodoma zagleda opazovalec neznatne premikajoče se sence na obzorju. Takoj opozori dežurnega oficirja, ki ugotovi, da gre za sovražni konvoj. Poveljnik odredi vse potrebno za napad. Vedno bolj jasni postajajo sčad v senci noči obrisi nekaterih ladij. Zdi se, da jih je najmanj 20 v spremstvu rušilec in raznih edinic. Obrisi vojnih ladij se kažejo nekoliko nižji.

Poveljnik odredi ogenj. Ni še pretekla ura, odkar je bil konvoj odkrit, in že se kažejo ob treh prevoznih ladjah tragični vodni stebri, ki obeležujejo učinkovitost streliv. Ljudje, ki se potapljaajo med zublji in eksplozijami in ki dajejo znake alarma, so prepuščeni svoji usodi. Začenja se daniti. Vreme pa postaja vedno slabše in veter je povečal svojo brzino in silovitost. Zrak je zelo mrzel in dež vedno bolj naletava, dokler prava ploha še bolj ne otežkoči vzdrževanja stika s konvojem. Razen tega so se v vseh smereh pojavili sovražni lovci na lovu za podmornicami, da bi jih uničili. Ure in ure silišmo eksplozije globinskih bomb, ki jih sovražna lovka letala mečejo brez pravega cilja. Navzlic vsem težavam pa podmornice ne izgube stika s konvojem. Proti večeru je potopljena nadaljnja ladja. Med tem poseže v borbo sovražno letalsko orožje z mogočnimi vodnimi letali Sunderland, toda podmornic to ne preplaši. Naslednjo noč še nadalje napadajo in pošiljajo svoja torpeda proti ladjam iskajoč nove cilje.

Brodolomci z angleške ladje

Madrid, 21. okt. s. S špansko trgovinsko ladjo »Urolo« se je pripeljal v Španijo 17 brodolomcev z angleške ladje »Baron Kelvin«, ki jo je torpedirala neka osna podmornica. Štirje brodolomci so na ladji od izčrpanosti umrli. Drugi so pripovedovali, kako so se morali 8 ur boriti z razburkanimi valovi.

Ob Mali Aziji torpedirana angleška ladja

Ankara, 21. okt. d. Neka libanonska ribiška ladja je v ponedeljek rešila 15 moč, ki so se rešili s torpedirane britanskega trgovinskega parnika »Antar« (3380 ton). »Antar« je bil torpediran v bližini maloazijske obale. Kakor poročajo iz Bejruta je poškodovana angleška ladja nekaj časa brez vodstva blodila po morju, nakar so jo britanska vojska oblastva iz mesta El Tire odvedla v Haifo.

Draginja v Egiptu

Ankara, 21. okt. d. Službeni statistični pregled, ki ga je objavila egiptska vlada kaže, da so se od izbruha vojne v Evropi cene življenjskih potrebščin v Egiptu dvignile za 80 odstotkov. Te ugotovitve so v egiptovski javnosti vzbudile silen odmev. Egiptski listi posvečajo obširne komentarje tem ugotovitvam ter poudarjajo, da šilroki sloji egiptskega prebivalstva že sedaj strašno trpe zaradi neznosne draginje.

Nerazdružno italijansko-nemško prijateljstvo

Ostra nemška obsodba ameriške spletkarske laži

Berlin, 21. okt. s. Na današnji tiskovni konferenci so z merodajnega mesta z ostrimi besedami obsodili izjave ameriškega državnega podtajnika Longa. Ta je namreč dejal, da je Hitler zahteval od Duceja, naj mu stavi na razpolago en milijon vojakov, in sicer 600.000 za nadomestitev nemških okupacijskih sil v Franciji in v Srbiji, ostalo pa za vzhodno bojišče. Long je pripomnil, da hoče Hitler s tem vsaj deloma zamažiti luknje, ki so jih povzročile sovjetske čete, istočasno pa oslabil vojaško silo Italije, tako da bi ta ne bila več v stanju odbijati morebitne nadaljnje zahteve in bi bila na milost in nemilost prepuščenca Berlinu. Da bi te izjave imele večji videz resnice, se je poudarilo, da so bile dane takoj po prihodu ameriškega veleposlanika Phillipsa v Washington. Gre za nesramno laž, ki ji dotedaj ni bilo para. Njen namen je več kot jasen. Hoče se vzbuditi sum, da bi hotel Rajh, samo da bi dosegel svoje namene, izdati svojega prijatelja in zaveznika.

V vsej naši zgodovini, izjavljajo na merodajnem mestu v Berlinu, ni najmanjšega dogodka, ki bi opravičeval že samo misel, da so Nemci sposobni takšnega izdajstva. Tega pa ni mogoče trditi o angleški zgodovini. Odkar obstoja italijansko-nemško prijateljstvo, od abesinske vojne in nadalje do češkoslovaške krize ter začetka sedanje vojne, je bilo samo veriga členov dejanske vdanosti. Vedno sta si obe državi pomagali in se druga drugo podpirali ter je ta vzajemnost postala popolna prav v teku sedanje vojne. Dovolj je, da opozorimo, da se nemški zbor ramo ob ramu z italijanskimi vojski boril v Libiji, med tem ko se italijanski ekspedicijski zbor bori v Ukrajini ramo ob ramu z nemškimi vojski. Prav tako je znano, da se italijanske in nemške letalske in pomorske sile bore v Sredozemlju ter tako bistveno doprinašajo k skupni zmagi.

Glede trditve, da bi Nemci potrebovali en milijon Italijanov, da bi izpolnili svoje luknje na vzhodnem bojišču, naj zadostuje omeniti, da so nemške sile, v akciji na različnih odsekih bojišča, več kot dovolj močne, da pometejo z ostanki sovražnih sil. Visoki zastopnik nemške vlade je obenem izrazil priložilo, da je izrekel svoje občudovanje za italijanske vojske, ki se povsod bore z velikim junštvom. Svet se mora skloniti pred vojski, kakršni so oni v Gondarju, ki v zares neverjetnih okoliščinah vztrajajo v odporu proti nadmoč-

nim sovražnim silam in se skušajo boriti do zadnjega.

Hitro naraščanje prebivalstva Italije

Rim, 21. okt. s. Redna priloga Službenega lista št. 349, z dne 21. t. m. ima naslednje podatke o demografskem gibanju v Kraljevini:

Število v septembru sklenjenih zakonov znaša 23.693, število v istem mesecu živih rojencev 75.681, število mrtvih pa 44.319. Preseček rojenih na umrlih je torej 30.962. Preseček onih, ki so se vrnili v domovino proti onim, ki so iz domovine odšli, znaša 2.880. Dne 30. septembra 1941 je znašalo prebivalstvo na matičnem ozemlju, brez novih zemelj, ki so bila priključena v teku sedanje vojne, 45.303.000.

V Madridu aretirana Angležinja

Madrid, 21. okt. s. Madridska policija je v središču mesta zapazila zelo elegantno damo, katere ponašanje je vzbudilo sum. Policija je damo aretirala in preiskava je dognala, da gre za dopisnico nekega angleškega lista, ki se je te dni vrnila s Srednjega vzhoda, namenjeno v London preko Lizbone. Preiskava prtljage pa je odkrila razne dokumente velikega pomena, ki so bili izročeni zunanjemu ministrstvu v pregled.

Slovaški minister v Sofiji

Sofija, 21. okt. s. Slovaški minister za ljudsko prosveto Poljak je danes prišel v Sofijo, kjer bo te dni podpisal kulturni sporazum med Slovaško in Bolgarijo.

Angleška taktika

Berlin, 21. okt. s. »Völkischer Beobachter« piše: Ker so na obzorju novi nemški uspehi, začelja London s staro in dobro znano igro, ko n. pr. Bevin izjavlja, da je »položaj zelo resen«, drugi propagandisti pa govore o nemških četah, ki da so že 30 do 40 km pred Moskvjo ali celo že v samih predmestjih ter napovedujejo padec prestolnice omogočene ta teden. Tako bo Angležem omogočeno, da bodo na vse grole neli »slavospeve« junštvu sovjetskemu odporu, če Moskva ta teden še ne bi padla.

Mussolini in D'Annunzio

Nemški znanstvenik o tesni duševni povezanosti in globokem prijateljstvu obeh velikih mož

Berlin, 21. okt. s. V reviji »Das Reich« objavlja Erich Stock pod naslovom »Mussolini in D'Annunzio« poročilo o najnovejši izdaji D'Annunzijevih pism Mussoliniju ter v tej zvezi osvetljuje značaj prijateljstva, ki je vezalo oba moža. Italijanski zgodovinarji soglasno priznavajo, piše Stock, da spada D'Annunzio, odkar se je vrnil v Italijo iz svojega francoskega pregonstva, tik ob vstopu Italije v vojno l. 1915, enega izmed največjih kašipotov fašizma. Bil je dejanski voditelj množice, ki je v listu »Popolo d'Italia« podžgal navdušenje za vojno.

Oba, Mussolini in D'Annunzio, sta stala tudi svojo dolžnost kot vojaka, a po vojni je med njima nastal pravi duhovni stik baš v trenutku, ko se je v Italiji začela križevati pot zaradi prevaranja po zmagi in je D'Annunzio odšel k svojim reškim legionarjem, med tem ko je Mussolini začel v svojih fašjih zbirati prve sile italijanske obnove. Delo enega je izpopolnjeno z delom drugega. Ako ne bi bilo D'Annunzijskega reškega podviga, verjetno odločitev o pohodu na Rim ne bi bila tako nagla. Duce se ni obotavljal priznati, da je reška ekspedicija ustvarila v Italijanski mladini ono duhovno razpoloženje, ki je bilo pogoj prepovedi ob oktobrskem pohodu na Rim. Zato je bilo neizogibno, da sta se oba moža srečala in da je prišlo med njima do one povezanosti, ki jo je mogla preliniti samo smrt pesnika. To prijateljstvo je našlo svoj izraz tudi v pismih D'Annunzia, v političnih razpravah, v osebnem zapuščanju, v zanimanju pesnika za Duceja in njegovo družino. To je trajalo vse do tlej, dokler se ni to prijateljstvo, ki je v pesniku prvotno nastalo na osnovi duhovne in človeške enakosti, zavzelo drugo smer in se spremenilo v obojevanje »največjega«, v obojevanje nadnaravnega, ki je v Mussolinijevem mitu.

spodarski red v svojem življenjskem prostoru v območju Sredozemlja, v katerem je zrasel že rimski imperij in ki predstavlja vez med Evropo, Afriko in Azijo.

Evropski gospodarski prostor

Svobodno svetovno gospodarstvo, ki ga zagovarjajo nasprotniki v nasprotju z italijanskimi in nemškimi gospodarskimi metodami, je bilo uničeno baš sprčo politike in trgovinskih ter valutarnih in zaščitno-carinskih metod zmagovalcev v prejšnji vojni. Meddržavni gospodarski odnosi se bodo po vojni uredili tako, da bodo liberalistične, gospodarske in trgovinske metode popolnoma izključene. Gospodarska sila obeh osovih držav je postala opora gospodarstva vseh kontinentalnih držav, odkar je bila Anglija preganjena z evropskega kontinenta. Ustvariti bo treba gospodarsko neodvisnost velikega evropskega gospodarskega prostora na ta način, da se bo opustila prevelika mednarodna razdelitev dela, ki ne upošteva političnih in gospodarskih potreb narodov. Različna gospodarska ureditev posameznih držav ni ovira boljšega mednarodnega trgovinskega razvoja, posebno če se pomisli, da ravno Anglija in Zedinjene države, ki se baje bore za ohranitev svobodnega trgovinskega sistema, polagoma prehajajo v dirigirano gospodarstvo. Ko se bodo gospodarski odnosi med posameznimi državami uredili, bodo tudi denarni problemi izgubili svoj sedanjí akutni značaj. Načelo zdrave valute in zdravega gospodarstva bo veljalo tudi za njihovo ureditev. Sistem zlata pa se je zrušil. Nadomestil se je s klirinškim sistemom, ki je postal v zadnjem času mnogostranski. Zlato bo lahko služilo za kompenzacijo. Zlato, ki ga bosta rabili Italija in Nemčija v takih trenutkih, ga bosta po vojni brez nadaljnjega posedovali.

Politična os je postala tudi gospodarska os

Obe državi bosta v vsakem primeru sposobni braniti novo Evropo. Nasprotniki so se usteli, kar se tiče notranje trdnosti osi in njenega gospodarstva. Narodno socialistični in fašistični režim sta dosegla ogromne uspehe na gospodarskem področju. Italija je dosegla veličastne uspehe na polju svoje gospodarske obnove, z zboljšanjem svojega kmetijstva in z ojačenjem svoje produkcije v rudnikih, v strojni, kemijski, električni in še posebej tekstilni industriji. Politična os Rim-Berlin je postala tudi gospodarska os. V gospodarskem pogledu se obe državi popolnoma do kraja izpopolnjujeta. Trgovinski promet med njima se je v vojni potrojil. Porušenje malih držav, angleških satelitov, je omogočilo silam osi, da izrabita tudi njihovo rudniško bogastvo in produktivno moč, poleg tega pa so jima na razpolago ogromna ozemlja Sovjetske zveze, kjer se je gospodarska obnova že pričela.

Minister Funk je nato kritiziral rusko gospodarsko organizacijo. Integralna in programatska nadomestitev privatne inicijative z državno je spravila življenje ruskega prebivalstva na najnižjo stopnjo. Z najnižjimi cenami za kmetijske pridelke in najvišjimi možnimi cenami za življenjske potrebščine si je sovjetski režim zagotovil ogromne dobičke, ki jih je porabil za svojo vojno produkcijo, ki naj bi omogočila svetovno revolucijo. Tak namen so imele ruske petletke, ruski narod pa je postal enostavno orodje sovjetskih oblastnikov v dosegu njihovih revolucionarnih namenov. Sovjetsko gospodarstvo je mrtva birokracija, ne pa živ organizem.

Zmaga je zagotovljena

Nemčija ni oslabela sprčo pohoda proti Rusiji, marveč je svoj vojni potencial še povečala. Če se je Anglija lahko nadejala, da se bosta sila osi gospodarsko izčrpali, so se ji te nade popolnoma razblinile. Angleška blokada je zdaj definitivno srta. »General čas« je obrnil svojo ost. Cindalje bo vojna trajala, tembolj bo Anglija oslabiljena in tem jačja bo os. Končna zmaga se je v veliki meri približala sprčo uspehov, ki so bili v zadnjih mesecih doseženi v vzhodni Evropi. Osi zmage ne bo mogla biti izgrajena, pa naj se zgodi karkoli.

Funkov govor je bil ponovno prekinjen z aplavzi. Ob zaključku je godba spet intonirala italijanske in nemške nacionalne himne. V spremstvu oblasti in fašističnih prvakov je dr. Funk zapustil vseučilišče.

Prvi berlinski odmevi

Berlin, 21. okt. s. Listi objavljajo na vidnem mestu Funkov govor v Rimu. V svojih pojavnih k obisku nemškega gospodarstva ministra v Rimu piše »Dien aus Deutschland« med drugim: »Izmenjava misli med obema državama se zdaj posebno važna v sedanjem trenutku, ko se raz-

pravlja o vprašanjih in se proučujejo praktični ukrepi ob zaključku zmagovitih vojaških operacij ter v vidu pomembnih sprememb političnega položaja. Novi položaj, ki je zahteval takšno izmenjavo pogledov med ministroma Funkom in Riccardijem, je bližnji konec evropske vojne proti boljševizmu.

Sprejem pri grofu Ciano

Rim, 21. okt. s. Gospodarski minister Rajha in predsednik nemške Narodne banke dr. Walter Funk je današnje dopoldne posvetil važnim razgovorom. Po kratkem sprejemu po mestu je šel v ministrstvo za devize in valute, kjer se je dolgo zadržal v razgovoru z ministrom Riccardijem in nadaljeval večerjate razgovore. Ta posvetovanja so bila obelodana po medsebojnem razumevanju ter iskrenem in globokem prijateljstvu, ki spaja obe prijateljski in zavezniški državi.

Okoli 11.30 se je minister v spremstvu ministrice Riccardija podal v palačo Chigi. Mestno prebivalstvo mu je na poti priredilo navdušene ovacije. Ob vhodu v zu-

Norme per la legalizzazione di atti pubblici

L'Alto Commissario per la Provincia di Lubiana, visto l'articolo 3 del R.D.-L. 3 maggio 1941-XIX n. 291, ritenuta la necessità di regolare la materia delle legalizzazioni degli atti pubblici, ordina:

Art. 1. Le firme apposte dai pubblici funzionari e pubblici ufficiali, di qualsiasi ordine, nonché dagli esercenti professionali libere, sopra atti, certificati, estratti e copie di atti che si vogliono presentare a qualunque ufficio fuori della giurisdizione territoriale, della circoscrizione o del comune di residenza di chi li ha firmati, devono essere legalizzate.

Art. 2. E' facoltativa la legalizzazione delle firme dei pubblici funzionari o dei pubblici ufficiali apposte su atti, certificati, estratti e copie di atti che si facciano valere nello stesso comune o territorio compreso nella ordinaria giurisdizione del funzionario o nella circoscrizione del pubblico ufficiale di cui recano la firma.

Art. 3. Il presidente del tribunale e il giudice distrettuale legalizzano i certificati riferentisi allo stato civile rilasciati da pubblici uffici residenti nel territorio della loro rispettiva competenza e che devono essere presentati fuori del territorio stesso ad uffici della Provincia di Lubiana.

I capitani distrettuali legalizzano tutti gli altri atti, certificati, estratti e copie di atti, rilasciati e da presentarsi come al comma primo.

Art. 4. Gli atti, certificati, estratti e copie di atti che si vogliono presentare a qualunque ufficio pubblico del Regno fuori della Provincia di Lubiana sono legalizzati dall'Alto Commissario o da un funzionario dell'Alto Commissariato all'uopo delegato.

Art. 5. Le traduzioni in lingua italiana del testo sloveno di tutti i documenti di cui agli articoli precedenti, che devono essere redatti nelle due lingue a norma dell'articolo 6 del R.D.-L. 3 maggio 1941-XIX n. 291, sono autentiche dal capo gabinetto dell'Alto Commissario qualora

Limitazione della circolazione degli autoveicoli

L'Alto Commissario per la Provincia di Lubiana, viste le ordinanze commissariali 29 aprile 1941-XIX n. 13, 12 luglio 1941-XIX n. 65 e 24 settembre 1941-XIX n. 111, visto l'articolo 3 R.D.-L. 3 maggio 1941-XIX n. 291, ordina:

Art. 1. Il termine di validità delle autorizzazioni speciali alla circolazione per autoveicoli, motocicli, e motocarrozzette con motore a benzina, stabilito dall'ordinanza n. 111 del 24 settembre 1941-XIX è prolungato fino al 15 novembre 1941-XX.

Art. 2. A partire dal 16 novembre 1941-XX è sospesa la validità a tutti gli effetti delle autorizzazioni speciali alla circolazione delle autoveicoli, azionate a benzina, fatta eccezione per i titolari delle licenze speciali di circolazione intestate a:

- 1) Alto Commissariato,
- 2) Amministrazioni statali, provinciali, comunali,
- 3) Partito Nazionale Fascista,
- 4) Vescovi, titolari di diocesi,
- 5) Ufficiali sanitari e sanitari condotti,
- 6) Giornalisti esteri,
- 7) Autoveicoli in servizio da piazza e di noleggio da rimessa nel limite di una autoveettura per ciascun esercente.

Art. 3. I titolari di autorizzazioni alla circolazione di autoveetture azionate a benzina appartenenti alle categorie sopra richiamate dovranno chiedere all'Ufficio Motorizzazione Civile dell'Alto Commissariato, entro il 15 novembre 1941-XX, la

Določbe za legalizacijo javnih listin

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in smatrajoč za potrebno urediti legaliziranje javnih listin, odreja:

Člen 1. Podpis javnih funkcionarjev in javnih uradnikov katere koli vrste kakor tudi podpis oseb svobodnega poklica na listinah, potrdilih, izpisih in prepisih listin, ki se žele predložiti kateremu koli uradu zunaj krajevnih pristojnosti, območja ali občine bivališča podpisnika, se morajo legalizirati.

Člen 2. Fakultativna pa je legalizacija podpisov javnih funkcionarjev ali javnih uradnikov na listinah, potrdilih, izpisih in prepisih listin, ki naj se uveljavljajo v isti občini ali na ozemlju, pod redno pristojnostjo funkcionarja ali v območju javnega uradnika, ki je podpisal.

Člen 3. Predsednik okrajnih sodišč in starešine okrajnih sodišč legalizirajo potrdila, ki se nanašajo na osebni stan in so jih izdali javni uradi s sedežem na ozemlju njih pristojnosti in ki naj se predložijo uradom Ljubljanske pokrajine zunaj tega ozemlja.

Okrajni načelniki pa legalizirajo vse druge listine, potrdila, izpiske in prepise listin, ki so bili izdani in se predložijo kakor navaja prvi odstavek.

Člen 4. Listine potrdila, izpiske in prepise listin, ki se žele predložiti kateremu koli javnemu uradu Kraljevine zunaj Ljubljanske pokrajine, legalizira Visoki Komisar ali funkcionar Visokega komisarata, ki se za to pooblasti.

nanje ministrstvo je dr. Funk sprejel ceremonialni šef. Takoj nato je gosta in ministra Riccardija sprejel minister grof Ciano. Razgovor z njim je bil poln iskrene pristrčnosti. Grof Ciano je sprejel tudi osebe iz njegovega spremstva ter se je z njimi tovariško razgovarjal. V spremstvu ministra grofa Ciana in ministra Riccardija je dr. Funk odšel iz palače Chigi v Beneško palačo na avdienco k Duceju. Prebivalstvo ga je tudi na tej poti priščno pozdravljalo.

Eksc. Grazioli

bo govoril na proslavi 28. oktobra v Ljubljani

Rim, 21. okt. s. Fašistični odredbeni list je objavil imena glavnih govornikov, ki bodo nastopili na proslavah dne 28. oktobra. Za proslavo v Ljubljani je bil dočlen kot glavni govornik Visoki Komisar Ekscelencija Emilio Grazioli. V Zadru bo nastopil Ekscelencija Bastianini v Splitu Ferruccio Cappi, v Kotoru Celso Morisi.

ljanski pokrajini, veljajo legalizacije po tamkaj veljajočih predpisih.

Člen 9. Ta naredba, ki nadomestuje prejšnje, nje nasprotujoče določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 30. septembra 1941-XIX. Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli.

Omejitev avtomobilskega prometa

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na komisarijatske navedbe z dne 29. aprila 1941-XIX št. 13, 12. julija 1941-XIX št. 65 in 24. septembra 1941-XIX št. 111 in na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 odreja:

Člen 1. V naredbi št. 111 z dne 24. septembra 1941-XIX določeni rok veljavnosti posebnih prometnih dovolil za potniške avtomobile ter motorna kola brez priklole in z njo, na bencinski pogon, se podaljšuje do 15. novembra 1941-XX.

Člen 2. Od 16. novembra 1941-XX dalje preneha z vsemi učinki veljavnost posebnih prometnih dovolil za potniške avtomobile z bencinskim pogonom, izvzemši za imetnike posebnih dovolil, glasečih se na:

1. Visoki Komisarjat,
2. državna, pokrajinska, občinska oblastva,
3. Nacionalno fašistično stranko,
4. škofo, upravitelje škofij,
5. sanitetne uradnike in pogodbeno sanitetno osebje,
6. inozemske častnike,
7. na avtoizvoške in avtonajemške, toda z omejitvijo na en potniški avtomobil za vsakega obratovalca.

Člen 3. Imetniki prometnih dovolil za potniške avtomobile na bencinski pogon, pripadajoči zgoraj navedenim kategorijam, morajo do vstetega 15. novembra 1941-XX prosti pri uradu za civilno motorizacijo Visokega komisarjata za novo prometno dovolilo in nov spoznavni znak, in to ločeno za motorna kola v zasebni uporabi in za motorna vozila v javni uporabi (avtoizvoške in avtonajemške).

Člen 4. Da bi smeli še po 15. novembru 1941-XX uporabljati vozila, morajo javne ustanove in zasebni imetniki prometnih dovolil za motorna kola brez priklole in z njo do omenjenega dne pri uradu za civilno motorizacijo z redno obrazloženo prošnjo prositi za novo prometno dovolilo in ustrezní spoznavni znak.

Člen 5. Od 16. novembra 1941-XX dalje se imetnikom posebnih prometnih dovolil strogo prepoveduje s potniškimi avtomobili na bencinski pogon prevažati osebe svoje družine ali tuje osebe, če ni za to upravičenega službenega razloga.

Oblastva javne varnosti in organi, ki jim je poverjeno prometno nadzorstvo, bodo kar najstrože nadzorovali, da se prepreči kršitve navedene prepovedi.

Kršiteljem se brezpogojno odvzame posebno prometno dovolilo in se bodo nanje uporabljale kazni, ki jih določa člen 7. naredbe št. 65 z dne 12. julija 1941-XIX.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli.

Denuncie e contravvenzioni degli esercenti

Lubiana, 20. ottobre

Le squadre annonarie della R. Questura nei giorni scorsi hanno dichiarato in contravvenzione i seguenti esercenti, perchè non avevano esposto il listino dei prezzi:

1. Bujas Francesco, trattoria, Prešernova 5;
2. Tršan Amalia, modista, Sv. Petra 7;
3. Coriari Loti, lana, Tyrševa 69;
4. Mahnič Sofia, modista, Sv. Petra 8;
5. Božič Giovanni, verdura, Pod Tranco 2.

Inoltre, i seguenti altri esercenti sono stati denunciati all'autorità giudiziaria per abusiva maggiorazione dei prezzi: 1. Ditta Šostarič, Petan e Erker, ferrame, Resljeva 20, 2. Perko Giovanni, possidente, Vodnikova 20; 3. Klopčič Maria, verdura, Celovška 43; 4. Kamnar Francesca, verdura, Prekmurska 3; 5. Trtnik Maria, verdura, Sostro 24; 6. Ostrožnik Carlo, galanteria, Pasaža; 7. Pogačnik Francesco, verdura, Tyrševa 33; 8. Sedej-Strnad Maria, modista, Prešernova 3; 9. Levka Angelina, latteria, Kolodvorska 34; 10. Šega Edvard, calzoalio, Prešernova 50; 11. Kos Giovanna, verdura, Izanska 193; 12. Kotar Giuseppe, possidente, Pokojnica N. o 1; 13. Vider Maria, commestibile, Tyrševa 55; 14. Korsika Francesca, verdura, Vrtača 3.

Oltre alla denuncia all'autorità giudiziaria l'Ecc. l'Alto Commissario ha disposto la sospensione dell'attività e la chiusura dell'esercizio di Vider Maria per la durata di trenta giorni, rimanendo fermo l'obbligo all'esercente di corrispondere i salari al personale dipendente.

Prijave trgovcev zaradi prestopkov

Ljubljana, 21. oktobra

Kontrolni oddelki Kr. Kvesture so pretekle dni zapisali naslednje trgovce in obrtnike, ker niso imeli izstavljenih cenikov:

1. Bujas Franceta, gostilna, Prešernova ulica 5, 2. Tršan Amalijo, modistino, Sv. Petra cesta 7, 3. Coriari Lotija, trgovino z volno, Tyrševa c. 69, 4. Mahnič Zofijo, modistino, Sv. Petra c. 8, 5. Božič Ivana, prodajalca zelenjave, Pod Tranco 2.

Poleg tega so bili naslednji obrtniki prijavljeni sodni oblasti zaradi zlorabe v višanju cen:

1. Tvrdka Šostarič, Petan in Erker, železní izdelki, Resljeva c. 20, 2. Perko Ivana, posestnica, Vodnikova c. 20, 3. Klopčič Marijo, prodajalko zelenjave, Celovška c. 43, 4. Kamnar Franceta, prodajalca zelenjave, Prekmurska 3, 5. Trtnik Marijo, prodajalko zelenjave, Sostro 24, 6. Ostrožnik Karla, galanterija, pasaža, 7. Pogačnik Karla, prodajalca zelenjave, Tyrševa 33, 8. Sedej Strnad Marijo, modistko, Prešernova 3, 9. Levka Angelco, mlekarica, Kolodvorska 34, 10. Šega Edvarda, čevljarja, Prešernova 50, 11. Kos Ivana, prodajalko zelenjave, Izanska 193, 12. Kotar Josipa, posestnika, Pokojnica št. 11, 13. Vider Marijo, špecerija, Tyrševa 55, 14. Korzika Franciško, prodajalko zelenjave, Vrtača 3.

Razen prijave sodni oblasti je Eksc. Visoki Komisar odredil ukinitve prodaje in zaporo trgovine Vider Marijo za dobo 30 dni, pri čemer je troyka dolžna svojem osebju izplačati plače.

Čarobno kraljestvo pod Škocjanom

Prehodno središče od Tržaškega Krasa k Pivskemu Krasu je lepa Divača (Divača), naseljena središnih trgovcev marljivih obrtnikov in skrbnih kmetijskih gospodarjev. Stara rimska cesta je peljala tod mimo in Divači pripravljajo kako se ob bližnjih težkih dogodkih spreha po njej slavna Semblia.

Rod „jursarjev“

Posebna zanimivost v Divači in vsem okolišču se tako zvanj divarjev. V Divači sami jih je 37. Pri „jursarjih“ se ne zelo počuten način združuje načelo skupne in zasebne lastnine. Tako imajo skupno gmojino in borovce; davke skupno odplačujejo in tudi sečnja je skupna. Uporaba in razdelitev sčinita na načelu skupnosti, dačim je načelo zasebne lastnine upoštevano pri vključitvi; vsak je zase vključen. So pa v divaški okolici tudi številni primeri skupne lastninske vključitve.

Divaško okolico krasijo tudi razne zgodovinske posebnosti. Še danes vidimo na bližnjem hribu nad prijaznim Povirjem razvaline nekdanjega »Tabara«; na Skolu so grajske razvaline. Bliznja zgodovinska Lokve se nanaša s »Tabarom« iz 1485.; pozneje je bila tu žitnica, od l. 1827 do 1876 pa švško posojilo Kancelija Matere Božje je bila zgrajena že l. 1426, in je zidana iz rezanega kamna. Lokve slovi tudi po podzemeljski jami Vilenici, ki je slovela že pred Postojnsko jamo in ki je globoka 126 m, po kamnolomu prvotnega kraškega marmorja ter po nekdanjih velikih žitnih sečmah. Lokve je podelil odleški patriarh l. 1118, templačevem l. 1307, pa so jo dobili vitezi sv. Ivana. Lokva je bila nekoč središče vsega okolišja; v poznejšem razvoju pa je stopila na njeno mesto Sežana, ki jo je prehitela v sitnem razvoju in ki se je zlasti razvila v letih po svetovni vojni. Mišni Rodik je znan zaradi lepih, zdravih izprehodov po prelepih iglastih ter listnatih gozdovih.

Toda najlepši prirodni okras Divače in vse njene okolice so številne kraške jame, ki se raztezajo po tem tipičnem divaškem kraškem svetu. Komaj nekaj minut od postaje je Kačja jama, globoka več kot 300 m; sosednja Kočva jama je še globlja, potem Divaška jama (Sottocorona), ki ima lepe kapnike, razen tega še Golobova jama in Risnik. Toda največja med njimi je znamenita Škocjanska jama (Grotte di S. Canziano).

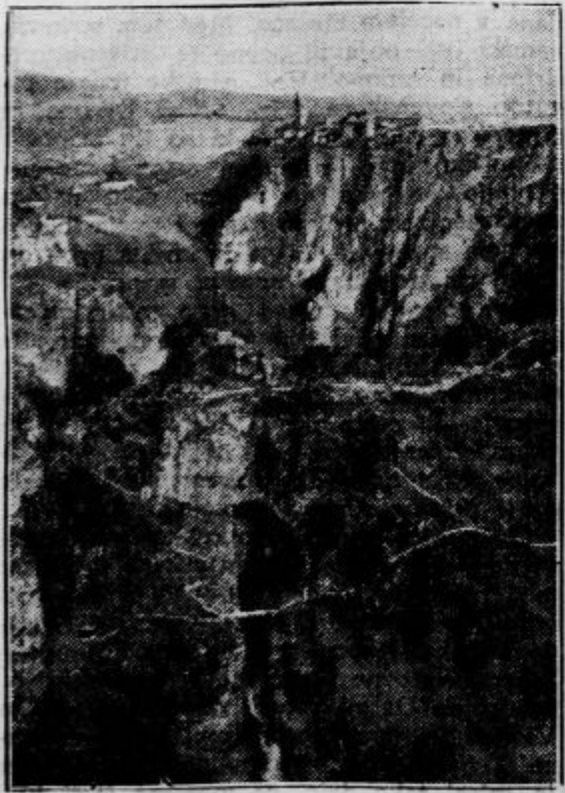
Kjer bi mogel Dante zajeti privid pekla

Pod romantičnim Škocjanom buči in bobni iz dneva v dan, iz leta v leto, iz stoletja v stoletje strahotno izpodjedajoča vodna sila ki je v tem delu kraškega sveta oblikovala eno svojih največjih, najbolj fantastičnih tvorb. Tu je zarila v globine in votline znamenita Škocjanska jama, ki je za Postojnsko največja in za obisk najbolj urejena jama na Krasu. Ta istinsvena Reka (Zgornji Timav), ki jo je opeval Virgil, si je utrla tukaj pot v podzemsko globoino in ustvarila oblike predorov, votlin, brezen, prehodov in tvojcev, ki bi si jih niti najkrajšnja domišljija ne mogla pričarati pred oči. Očividno zaradi tega je nastala legenda, da je tukaj bival slavni Dante, ki je ob takšnih očarljivih, grozno veličastnih oblikah mogel zajeti privid in dobiti navdih za živ prikaz pekelskih brezen, votlin in globlin. Verjetno je nastala ta legenda z zamenjavo Zgornjega Timava (Reke) s Spodnjim, ki se pri Štivanu spet poraja ter kmalu zatem uliva v morje, ter Dantejevega bivanja v bližnjem Devinu.

Cerkvenikov rod vodnikov

Dostop v Škocjansko jamo je iz prijaznega Matavuna, ki leži ob vznožju Škocjanskega hriba. Že sam vodnik Franc Cerkvenik je izredno zanimiva oseba. Po sebi sija izvečbanega vodnika opravlja že od l. 1899. Vsako skalo pozna v tem silovitim podzemskem labirintu. V Črni gori pri Skadarskem jezeru je bil zaposlen v svoji stroki, tudi pri znamenitih keltskih izkopavinah v Št. Vidu pri Stični je voščil pomagal. Kot pristnega specialista za podzemsko zadevo so ga za slična dela klicali ter vabili na vse strani. Povsod se je odlično izkazal. Leto za letom, desetletje za desetletjem se je že s pokojnim očetom, ki je bil tudi vodnik, vbadal pri odkrivanju ter negovanju Škocjanske jame, za katero so bili v povojni dobi naklonjeni lepi zneski. S strokovnjakim znanjem tolmači zanimivosti tega odinostveno romantičnega podzemskega sveta. Rad se spominja dogodka, ko je pred leti telebnila iz višine 116 m z roba Škocjanskega vrha v prepad Male doline krava, ki je tam zgoraj mulila travo. Ko je tresčila na dno, se je razletela na vse strani kakor kos stekla. »Toda sem prišel poceni do mesa«, pripoveduje zgovorni Cerkvenik, »in tudi danes bi se kaj sličnega kar prileglo«.

Velicestje narave

Vodna della grande voragine dalla »Vedeta Jolanda« — Pogled na veliko brezno z Jolandinega razgledišča

Škocjanska jama ni prostor tišine; buči in bobni kar naprej na dnu, kjer opravlja izpodjedajoča Reka svoje delo. Votline, brezna, globine, vodopadi, prehodi, mostički si sledijo v divnih slikah. Mimo teh nadaljuješ pot, ki lahko traja tudi tri ure, dokler ne prideš do jezera smrti, kjer prodre Reka v kraška tla, da se po dolgem teku zopet pojavi kot (Spodnji) Timav.

Pot po tem veličastnem prostoru te privede naprej v tako zvano Miščeangelovo jamo. Tu se steka Reka v jezero, ki ga obkrožajo močeniški skalni stebri, tvoreči edinstveno lepe oblike in oblike. Kako majhne se čutiš v očišču, kakršnega bi mogla obkroževati le stvariteljska roka največjega umetnika. Odtod prideš v Malo dolino, kjer ti obliči pogled na znamenitem Jožan-

dinem razgledišču (160 m). Potem nadaljuješ po strminah navzgor in navzdol skozi markantno Veliko vrtno sotesko v Veliko dolino, nato k vodopadom in Tomičevi predzgodovinski jami s številnimi kapniki. Občuduješ kapniške oblike leva, tageta, telečje glave itd. Ta jama je pomembna predvsem zaradi tega, ker so v njej sledovi iz kamene, bronaste in rimske dobe. Iz kopališča se precej orojča iz navedenih dob. Tomičevi jami sledijo še Schmidlova, Rudolfova jama vodnjakov, Svetinova dvorana in Tiba jama z lepiimi kapniki. Najljubnejši del Škocjanske jame pa je nedvomno danes še težko dostopni Rinaldinov dom. Ko prideš iz jame, spoznaš da:

Na Krasu je krasna slehera vas, Škocjanska pa jama najlepši mu kras.

Tak je moderni jazz

Revija plesne glasbe je v nedeljo vnovič navdušila polno dvorano mladega občinstva

Moderni jazz si je osvojil svet. Danes si ne moremo predstavljati pravega razpoloženja v plesnih dvoranah brez sodobne plesne glasbe. Toda ona si hoče priboriti še mesto na odru. Zda jo že hodimo poslušati kakor koncerte z razliko, da so »Revije plesne glasbe« najbolj obiskane prireditve. Ljubljanska jazzovska publika je v nedeljo že tretjič do kra napočila prostorno Franciškansko dvorano.

Ko sem vstopil v dvorano, so pravkar ugasnile luči da me je obšla gosta tema. Toda kljub temu sem z lahkoto našel svoj sedež, saj je bila to edina oraznina, ki je zijala v parterju. Glas napovedovalca je umiril nestrpne poslušalce v dvorani in takoj po uvodnih besedah je zavladala v dvorani grobna tišina.

...Počasi in v enakomernem ritmu so se razlivali zvoki klavirja po dvorani, in ko so se odločno nriteno oglasili še bobni, katerim je takoj prišlo na pomoč bas s svojim godrnjavim tonom, so nastali valovi muzike močnejši, še gitara in klarinet v družbi s harmoniko — jazz v delni zasedbi.

Opazoval sem črnolase damice, ki je sedela v moji bližini. Čisto na lahko se nagiba po taktu iazza, da komaj opaziš. Gospod srednjih let nehote dirgira z roko.

Glasovi so postali močnejši in močnejši. Vedno novi zvoki, vse močnejše melodije se mešale med seboj. Bas kakor odtrgani starček goni svojo naprej, zamolklo tajinstveni glasovi saksofonov se mešajo z zvokom flavte, čije glas dosega višino pisajoče lokomotive. Kakor bi se zagnala jata vran preko noči, so zahreščale pozvane, zaganjajoče krakanje se je zaletelo v strop, za trenutek je prevladala in že je vse prevpila trobenta. Stoka, prosji, vpije, njen rezgetajoči glas je napočil prostor in vstopi v ta pestri svet melodij vesele in poskočne harmonike...

Gibi črnolase damice postajajo hitrejši. Maha že z rokami. Oči ji žirijo, ustnice so zaokrožene v lahek smehljaj.

Ustna harmonika je veseleje še stopnjevala. Prinesla je razpokoženje domačih logov in čar zgodnje mladosti. Divje grmenje bobnov nam pričara živo sliko zamorskega poglavarja, ki v kriku in viku pošilja svoje črne vojske v boj...

Damica v širokem klobuku že pleče na sedežu Neumorno mi stopa na prste in zdi se mi, kakor da bi se nahajal v plesni šoli, kjer si vse križem hodimo po nogah. Diba globoko. Vsa je razgibana. Poslušaj z napol odprtimi usti, črni lasje ti padajo na čelo.

Prejšnje predstave izginjejo, na njih mesto stopajo nove. Ubrani akordi gitare mi vzbudijo v fantaziji pestro sliko španske mesečne noči, polne opoja in ljubezni...

Zdajci je poplava glasov zalila dvorano. Vsi ti zvoki, melodije in glasovi, ki ti pričarajo vsemogoče predstave, te zazibljejo v prijetno lahkonostno razpoloženje.

»Teško je sede poslušati to glasbo«, mi je dejala mlada damica v opravičilo.

»Preveč leze v noge in silu misle v ritmično gibanje«.

Ponovno se je oglašil napovedovalec. Ploha besed se je usula skozi ojačevalce. To naj bi bila šofa! Lepo oblikovane ustnice simpatične damice s širokim klobukom so se razširile, da ta se zabesčali dve vrsti belih zob v zvoknem smehu, ki je utonil v huroskem grohotu dvorane.

Ko so nežno in m'c zalokale violine — so saksofoni zapeli bolj umirjeno, sem se zagledal v obraz mlade damice, s katerega je izginila prejšnja razigranost. V njenih očeh sem videl sliko jeseni. Drobne kapljice trkajo na okno, polzijo po steklu kakor solze... In je poslušala: Nebo je sivo, veter je leden in dež rosi... so se i zalze oči sanjavo v daljavo... Težek vzdih se ji je utrgal iz prsi in zamišljeno je povsila glavico.

Vesele in poskočne melodije so spet razgibale fantazije z novimi slikami in na ob razlih se je pojavila zadovoljnost.

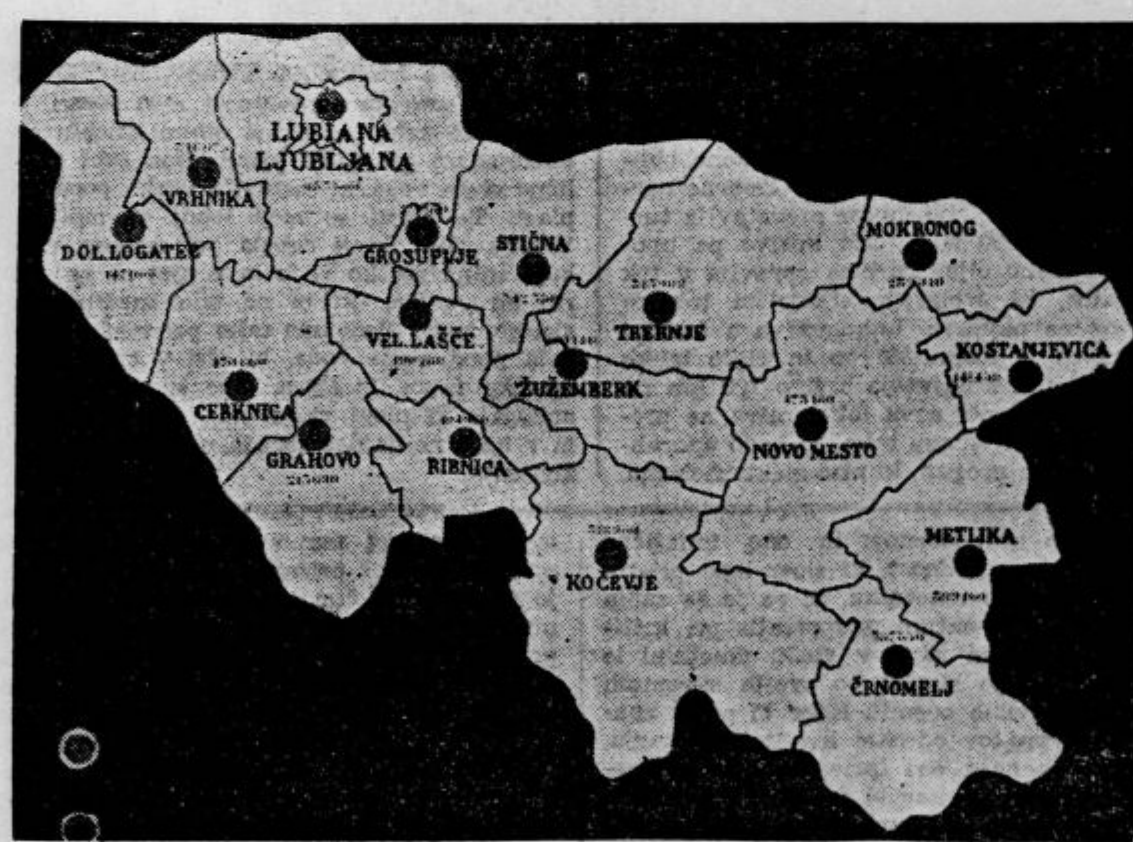
Kaj pa je to? Naenkrat so izginile vse prijetne sanje, vse tope slike, kakor če se utrga film. Nič več tistega opoja, človek občuti praznoto. To je le konec komada!

Čudovit si, moderni jazz. Pestre, vendar enostavne so tvoje melodije. Zda si podoben goskemu hudourniku, divji nevti, nato se naenkrat umiriš in postaneš mehek in nežen. Mnogo imaš čarčicev. V tvojem naračju najde utoho in zadovoljstvo moderni mladi svet. Ti mu prinašaš veselje, pozabljanje in brezskrbnost.

Sta.

Gospodarstvo

Oskrba Ljubljanske pokrajine z mesom

Zemljevid dogonskih okolišev v Ljubljanski pokrajini, ki je bil prikazan v okviru kmetijske razstave na Ljubljanskem velesejmu

Te dni smo objavili naredbo Visokega komisarja s predpisi o klanju prašičev. S to naredbo se oskrba prebivalstva s svinjskim mesom in mastjo uredi na sličen način, kakor je bila že ob koncu avgusta urejena oskrba prebivalstva z govejim mesom. Prevod bi tudi za svinje določil dogone in bodo živila ocenjena po posebni komisiji. Razlika je v tem, da kmetje, ki redijo svinje, niso dolžni prodati določeno število svinj, če pa hoče svinje prodati, morejo to storiti le na predpisani način.

Organizacija oskrbe z govejim mesom pa je urejena tako, da morajo kmetje v teku enega leta, to je do 30. junija 1942 oddati približno 1/3 žive teže živine, ki je nad 70 kg teža. Pri tem je upoštevano stanje živine na dan 5. junija 1941, ko so morali kmetje prijaviti stanje goveje živine. Prodaja goveje živine pa je urejena tako, da so ustanovljene obvezne zajednice živinorejcev pod nadzorstvom občinskih prehranjevalnih uradov in pod vodstvom upraviteljev, ki jih imenuje Prevod. Te obvezne zajednice lahko vzamejo živino, če bi jo kmetje sami ne oddali. Živina pa se oddaja po pogojih in pod nadzorstvom Prevoda na posebnih dogonih in sodelovanju s stanovskimi, kme-

tijskimi in mesarskimi združenji. Odgon živine iz občine je zaradi tega dopusten samo s prehodno odobritvijo občinskega urada.

Ta organizacija, ki ima namen omogočiti redno in pravilno preskrbo prebivalstva z mesom, je še v prvih dveh mesecih pokazala prav dobre uspehe. Na ljubljanskem velesejmu je bila v okviru kmetijske razstave nazorno prikazana organizacija oskrbe ljubljanske pokrajine z govejim mesom. Vsa Ljubljanska pokrajina je razdeljena na 17 živinorejskih okolišev, za katere je vnaprej predpisano število dogonov na leto. Največji je ljubljanski okoliš, kjer je predpisano 26 dogonov na leto. Kmetovalci v ljubljanskem okolišču, bodo morali na teh dogonih oddati 633.000 kg goveje živine. Ostali okoliši bodo imeli naslednje število dogonov (v oklepajih živa teža živine, ki jo bodo morali prignati):

Novo mesto 26 (473.200), Črnomelj 18 (357.850), Vrhnika 12 (346.075), Stična 12 (342.350), Kočevje 12 (316.900), Trebnje 12 (313.900), Metlika 12 (309.160), Grosuplje 12 (277.180), Mokronog 8 (239.910), Grahorje—Lož 8 (213.690), Ribnica 8 (194.930), Vele Laka 8 (190.280), Žužembek 8 (190.140), Cerknica 8 (170.860), Logatec 6 (147.000), Kostanjevica 6 (141.450), Vse-

LIQURE
LIKER

STREGA

TONICO
DIGESTIVO

JE KREPILEN IN
VAM URAVNA PREBAVO

ga bo torej v Ljubljanski pokrajini v teku enega leta 196 dogonov in bo živina, prignana na te dogone, tehtala približno 4.3 milijona kilogramov, kar je v pravilnem razmerju s stanjem goveje živine, kajti popis živine, izvršen 5. junija je pokazal, da je v Ljubljanski pokrajini preko 99.000 glav goveje živine s skupno težo nad 30 milijonov kilogramov.

Na razstavi je bila prikazana tudi zanimiva statistika o rezultatih dogonov goveje živine v avgustu in septembru. V teh dveh mesecih je znašal celotni dogon 909.000 kg žive teže, kar ustreza približno 2 dvanajstima celotnega dogona.

Gospodarske vesti

— Oblastva bodo zaplenila vse prašiče, ki bodo zaklani brez dovoljenja. Prevod opozarja vse svinjereje na člen 2. naredbe o klanju prašičev (Službeni list št. 83 od 15. oktobra), po katerem je od uveljavljanja te naredbe (od 15. t. m.) prepovedano vsako klanje prašičev brez dovoljenja. Oblastva bodo zaplenila vse prašiče, ki bodo zaklani brez kakega dovoljenja. Vsi rejci naj prašiče prijavijo na občinskih uradih po stanju o polnoč 25 t. m. kakor to predpisuje člen 1. omenjene naredbe. Prijava se mora predložiti občni do 31. oktobra. Za klanje za redno družinsko porabo si morajo interese po čl. 3. omenjene uredbe preskrbeti dovoljenje. Da dobijo dovoljenje za ta zakol morajo rejci vložiti posebno prošnjo, iz katere mora biti razvidno število družinskih članov in da je prosilec res rejec. Prošnjo pa je treba poslati preko občinskega urada Prevoda. Zakol za družinske potrebe se bo dovoljeval le pravim rejcem, to je tistim, ki najmanj tri mesece redno prašiče kupljene z živo težo do 70 kg ali prašiče lastne prireje.

— Določitev nemško-hrvaške meje. Že 13. ma. t. l., komaj pet tednov po ustanovitvi države Hrvatske je bila sklenjena med Nemčijo in Hrvatsko pogodba o določitvi meje, ki se bistveno naslanja na staro mejo med Hrvatsko in Stajersko. Kakor vsaka mejna pogodba je tudi ta pogodba določila le bistven potek meje. V terenu pa mora mejo določiti šele posebna omejenska komisija. Kakor poročajo nemški listi, je sedaj ta meja v dolžini 175 km tudi v terenu že določena. To delo je bilo izvršeno v izredno kratkem času treh mesecev, čeprav delo ni bilo lahko. Pri določitvi meje v terenu je bilo treba upoštevati, da se posamezna naselja in posamezna posestva na razgrajo. Ker imajo kmetje svoja posestva po večini na pobočjih, so ponekod morali postaviti mejo skozi doline. Po trimesečnem delu je nemško-hrvaška komisija potek meje točno določila in so v glavnem postavljeni tudi že mejniki.

— Iz trgovinskega registra. Pri trvdki »Kuverta« konfekcijski tvornici, družbi z o. z. v Ljubljani, je zaradi smrti izbrisani poslovođa Egon Srebr, vpisan pa novi poslovođa Milan Guzelj, komercialni direktor Združenih papirnic, Vevče, Goricanje in Medvode. — Pri trvdki »Intra«, družbi z o. z. za proizvajanje in razpečevanje gradbenih potrebščin v Ljubljani je izbrisan poslovođa Leo Plazer, vpisan pa novi poslovođa Franc Jerebič, zasebni uradnik v Ljubljani. — Pri trvdki I. Magušar & Co, družbi z o. z. na Vrhniki je zaradi smrti izbrisan poslovođa Ivan Magušar. — V konkurzni stvari o imovini »Here« z o. z. v Ljubljani je za namestnika konkurznega upravitelja dr. Jožipa Cepudra, odv. v Ljubljani, imenovan Fran Majcen, tajnik Mesine hranilnice v Ljubljani, ki bo upravitelja nadomestoval za čas njegove zadržanosti in bo posloval brezplačno.

— Zelo slaba letina na Švedskem. Medtem ko je bila letina v ostalih državah Evrope povsod boljša nego lani, je švedska zabeležila izredno slabo letino, že lanska letina je bila neugodna, letošnja pa je zaradi hude zime in suše v spomladnih in poletnih mesecih ter zaradi zgodnjega jesenskega deževja izpadla še mnogo slabše. Po uradnih cenah je letošnja švedska letina najslabša v zadnjih 50 letih. Najobčutnejše je zmanjšanje žitnega pridelka in krme. Celotna letina krušnega žita se ceni na 6.21 milijona metrskih stotov nasproti 6.90 v prejšnjem letu in 12.30 milijona metrskih stotov v letu 1939. Z letošnjim pridelkom bosta kriti le slabi dve tretjini domače potrebe, ki se ceni na 10 milijonov metrskih stotov. Pri tem pa je treba upoštevati, da kakovost pridelka ni zadovoljiva in da je bil lani uvoz zelo slab ter je dosegel le 340.000 metrskih stotov, medtem ko je v letu 1939 pri mnogo boljši letini znašal 390.000 metrskih stotov. Le pridelek krompirja je še nad povprečjem, četudi je manjši, nego je bil lani. Pridelek sladkorne pese pa je dosegel lansko količino. Čeprav ima švedska še nekaj rezerv žita iz prejšnjih let in od uvoza, bodo nadaljnje omejitve potrošnje neizogibne. Po vestih iz Stockholma bi v kratkem izdan predpis o prisilnem mešanju ječmenove moke in krompirja h krušni moki za izdelovanje kruha. Težkoče pa bo imela švedska v pogledu oskrbe s krmo. Pridelek sena je znašal 2.4 milijona ton nasproti isti količini v lanskem letu in 5.1 milijona ton v letu 1939. Ker pa se bo del krmilnega ječmena potrošil za prehrano prebivalstva, bo kritih le 60% normalne potrebe za krmiljenje živine. Že lani se je stanje živine zmanjšalo za 10%. Letos pa je pričakovati, da bo v novem gospodarskem letu število stanje živine še nadalje nazadovalo.

— Ogromni vojni izdatki Švice. Švica je takoj ob izbruhu sedanje vojne mobilizirala znaten del svojih vojnih obvezancev in drž je dve leti pod orožjem znatno število vojakov. Stroški za to mobilizacijo predstavljajo na Švici izredno velik izdatek. Že pred izbruhom sedanje vojne je švica za izredne oborožitvene izdatke porabila v šestih letih 825 milijonov frankov. Po cenitvi, ki je objavljena v mesečnem poročilu Basler Handelsbank, bodo celotni izdatki mobilizacijski stroški do konca letošnjega leta dosegli 2 in pol milijarde švicarskih frankov. Že v zadnji svetovni vojni je švica imela znatne izdatke zaradi mobilizacije, ki so do konca te vojne

dosegli 1160 milijonov frankov. V sedanji vojni so stroški mobilizacije neprimerno večji. Dnevni izdatki za mobilizacijo so sedaj trikrat večji nego v zadnji svetovni vojni. Za kritje teh izdatkov je švica najela na notranjem trgu že tri velika posojila. Zadnje posojilo v maju letošnjega leta je da'lo 650 milijonov frankov, od tega pa je odpadlo 160 milijonov na konverzijo starih posojil. Zda napovedujejo novo obrambno posojilo v višini 300 do 400 milijonov frankov. Doslej je švica krila znaten del teh stroškov s krediti, od katerih odpade 37% na dolgoročno posojila, 35% na srednjeročne kredite pri bankah in 12% na kratkoročne kredite. V glavnem je v ta namen potrošila tudi valutni rezervni fond pri švicarski Narodni banki. Ta fond je nastal ob devalvaciji švicarskega franka in se je vanj prenesel dobiček pri valorizaciji vrednosti zlata. Od 534 milijonov frankov kolikor je znašal ta fond, je švicarska zvezna vlada za mobilizacijo potrošila 325 milijonov frankov, 150 milijonov frankov pa so dobili kantoni za kritje izrednih potreb. V ostalem pa švica krije znaten del mobilizacijskih izdatkov s posebnim obrambnim davkom, čigar donos znaša okrog 550 milijonov frankov letno. Celotno davčno breme se je zaradi uvedbe obrambnega davka povišalo na letnih 1.4 milijarde frankov, kar predstavlja 20% švicarskega narodnega dohodka.

— Ustanovitveno gibanje na Hrvatskem. Po uradnih podatkih je bilo v teku avgusta na Hrvatskem ustanovljenih 7 delniških družb z glavnico 128.5 milijona din, v konkurz so prišle 3 delniške družbe s skupno glavnico 95.7 milijona din, družbi pa sta likvidirali. Nadalje je bilo ustanovljenih 73 trgovskih tvrd in črtanih 37 tvrd. Končno je bilo ustanovljenih 47 zadrug in črtanih 5 zadrug.

— Ameriške ladje pod zastavo Paname. Trgovinska mornarica srednjemeriške države Paname se je v zadnjem letu izredno povečala in se je v tej državi sedaj registriranih 270 parnikov s skupno tonažo 1.750.000 bruto registrskih ton. To povečanje pa ni morda posledica naravnega razvoja, temveč je zgolj posledica prenosa domovinstva številnih ameriških ladij na Panamo. Zaradi nevtralnostnega zakona ameriške ladje namreč ne morejo pluti v vojujoče se države. Temu predpisu so se ameriške paroplovne družbe izognile s tem, da so formalno prodale svoje ladje drugim podjetjem v Panami. Od septembra 1939 je bilo 82 ladij v Zedinjenih držav s skupno tonažo 420.000 bruto registrskih ton prenešeno v ladijske registre države Paname, od tega 70 tankovskih ladij (390.000 ton). V zadnjem času pa si ameriška vlada v zvezi s spremembo nevtralnostnega zakona prizadeva, da bi te ameriške ladje, ki so bile prenešene v Panamo, zopet prešle v ladijske registre Zedinjenih držav, ker Zedinjene države ladje v panamskih registriranih ne morejo zapleniti za svoje namene.

Japonska vztraja na svoji misiji

Tokio, 21. okt. s. Zunanji minister Togo je včeraj govoril po radiu. Dejal je, da bodo Japonci odločno branili svojo državo in svoj obstoj ter ohranili tradicije svoje japonske časti. Japonska zunanja politika gre za tem, da se konsolidirajo in ojačajo potrebni napori, da Japonska izpolni svojo zgodovinsko misijo. Če bo Japonska nadaljevala s svojo politiko na osnovi časti, pravice in realnosti, bo lahko premagala vse težave in dosegla popolni uspeh.

Sanghai, 21. okt. s. Avstralski list »Sidney Sun« opominja one angleške in ameriške navdušence za vojno, ki podcenjujejo vojaško silo Japonske, s temle besedami: Močna japonska mornarica, v kateri so številne težke ellnice, lahko ogroža promet na Indijskem oceanu, na Pacifiku in vse naše zveze s Srednjim vzhodom. Operacijsko področje Japonske je zelo blizu japonskih oporišč, medtem ko so ameriška oporišča daleč od matične zemlje. Ako bi na Pacifiku izbruhnila vojna, bi bila zapleta n njo tudi Avstralijska, ki bi se morala pripraviti na dolgo in težko borbo, polno izgub.

Ameriška nadškofa proti Rooseveltovi politiki

Chicago, 21. okt. s. Nadškof Beeckman je po radiu predčil proglas na narod, v katerem protestira proti ponovnim poskusom, da bi se ukinil zakon o nevtralnosti. Oboroževanje trgovskih ladij in njih o'posiljanje v vojno področje, je dejal nadškof, so premišljena dejanja vlade, da bi se pošiljali v smrt naši državljani. Ta dejanja razen tega razburjajo duhove in hočejo ustvariti razpoloženje za vstop v vojno. Visoki cerkveni dostojanstveniki je svoj proglas zaključil z opozorilom poslušalcem, kakšno ogromno škodo bi pomenila vojna za Zedinjene države.

New York, 21. okt. s. Katoliški nadškof v Baltimoru Curley je v sestanku zveze »lajskih bratov« izjavil, da je mnenje, da se Anglija bori za krščansko civilizacijo, lahko le snov za kakšne anekdote. Niskor ni mogoče govoriti, da se Anglija bori za ohranitev demokracije ali krščanstva. Zgodovina Anglije in narodov, ki so pod njenim jarmom, je vse preveč znana, da bi bilo mogoče priznati Veliki Britaniji vlogo rošteljice in zaščitnice krščanstva. Anglija se je postavila proti Bogu in zato je sedaj doletela kazen. Med takozvanimi demokratskimi državami ni niti ene, ki je ne bi bilo treba plavati računa pred Bogom za svoje grehe.

SMRTNA KOSA

V Ljubljani je umrl g. Joško Kragelj, dijak 4. gimnazijskega razreda. Njegovo truplo so prepeljali na dom v Mokronogu, kjer bo pogreb v sredo, 22. t. m. ob 16.

Prvi avtomobil

Začetki avtomobila oziroma vozila, ki naj bi se na ta ali oni način »samoc« pomaklo naprej, ne segajo le do l. 1885. do Daimlerja in Benz, temveč se vlečejo skozi vse 19. stoletje in še daleč nazaj. Nekateri strokovnjaki menijo celo, da so že stari Egipčani oziroma njih faraoni uporabljali neke vrste samovoza. Daimler in Benz sta ustvarila le moderni, brzo tekoči eksplozijski motor, ki je šele omogočil razvoj modernega avtomobila, toda pred njima so delala že pokolenja izumiteljev.

Prvi med njimi, ki bi ga lahko s polno pravico šteli med početnike pravega avtomobila, je bil François Isaac de Rivaz, inženir iz švicarskega Wallisa, ki se je rodil 1752. in je spomladi 1804. zgradil vozilo z vsemi bistvenimi znaki avtomobila. Imenoval je to vozilo »stroj na ogenj« in kakor poročajo zanesljive priče, je ta stroj tudi v resnici tekel.

To dejstvo je tem bolj vredno zanimanja, ker so podatki o tem možu včasih malo skrivnostni. Po rodu je bil sicer Švicar, rodil pa je se prav za prav v Parizu. Njegovo življenje je bilo deležno vsakovrstnih zunanjih časti ter uspehov. Stopil je v francosko vojsko, kjer je postal poročnik, l. 1777. pa se je vrnil v svojo švicarsko domovino, kjer je bil do leta 1791. major milice v Montheyu. Vodil je v Saint-Gingolphu papirnico, ki jo je pa ostavil, ker menda ni bila zgrajena najasnih poslovnih načel, bavil se je tudi s politiko, postal je državni svetnik in pozneje prefekturni uradnik ter celo državni kancelar. L. 1828. je umrl.

Kot državnik in politik je v svoji domovini imel pomembno vlogo, vendar bi se bil njegov spomin izgubil, če bi ne bil izumil avtomobila z eksplozijskim motorjem in električnim vžiganjem. Prva temna predstava o taksem motorju mu je padla v glavo l. 1770., ko je slišal, da poskušava Volt izdelati pištolo na električni vžig. Dotlej so ročno strelno orožje izdelovali, kakor znano, na kamen, Volta pa je hotel eksplozivno silo mešanice zraka ter vodika sprožiti z električno iskro. Isaac de Rivaz je mislil na to, da bi isto silo uporabil kot pogonsko silo za vozove. Poskušal je ne glede na neuspehe z vso trdovratnostjo uresničiti svojo misel in po desetih letih je res zgradil nekakšno cestno lokomotivo, ki jo je gнал plin. Poskuse, da bi sestavil uporaben motor, je delal na skrivaj v podzemeljskem prostoru, vozilo samo, ki naj bi prevažalo tovore do 20 stotov, pa je 1788. uničil velik požar v Sitten, kjer ga je dovršil. De Rivaz se tudi tega neuspeha ni ustrašil, že l. 1802 je poštini upravi v Bernu predlagal, naj bi konjsko pošto nadomestila z njegovimi »ognjenimi stroji«. Dve leti pozneje je v Sitten predvajal svoje novo vozilo prvič pred javnostjo. V kantonalnem arhivu Wallisa nahajamo listino profesorja fizike v Sitten, abbeja Amstaarda, ki izpričuje v njej, da je »videl vozilo, ki ga ni gnala neposredna eksplozija zraku podobnih snovi, temveč motor,

ki so ga te eksplozije spravljale v obrat, tako, da se vozilo ni gibalo sunkovito naprej, temveč v gladkem gibanju«.

Seveda si ne smemo misliti, da je bilo to vozilo udoben avtomobil modernih časov, bilo pa je vsekako delo, ki zasluži občudovanje. De Rivaz ga je 1805. predložil francoski vladi, ki je tedaj gospodovala v Wallisu, v patentiranje, dve leti pozneje je Napoleon patentno listino tudi podpisal. Potem zvezo, da je de Rivaz s tem vozilom izvršil še dve poskusni vožnji, in sicer 1809. pred zastopniki oblasti in mnogostevilnim občinstvom, ko je z njim prispel do nekega posestva svoje rodbine v Savoyi, drugič pa 1813. v Veveyu, ko je »20 pedolgi voz s 6 pedmi visokimi kolesi ter s težo 19 centov vozil s tovorom 1400 funtov ter nekoliko osebam po tlaku«. Nekoliko let pozneje je Chavanne, ki je opisal to vožnjo, sam preizkušal Rivazov avtomobil, pa mu ni uspelo obdržati ga v enakomerni vožnji. Po vsaki eksploziji se je namreč pognal samo kašnih 20 pedolgi, potem je bilo treba nove eksplozije, da mu je pomagala do novega skoka. To je umevno, kajti treba je bilo res posebne

spretnosti, da je dal vozu enakomeren tek. Iz natančnega opisa in načrta Rivazovega vozila je namreč razvidno, da je moral vozač najprvo odpreti pipo plinskega balona, ki je bil napeljan nad cilindrom ter spuštiti v ta cilindri »tovor« plina. Potem je zapril pipo ter sprožil električno iskro, ki je s krepkim sunkom pognala bat navzgor, nato je pritisnil na neki pedal odprl izpuh, bat je padel spet dol. Izpuh je bilo treba zapreti, plinsko pipo odpreti, pritisniti z nogo na meh, da je šinil plin s krepkim pritiskom v cilindri, nato se je pipa zaprla, sprožila električna iskra itd. do neskončnosti. Obe roki in nogi sta imeli pri stvari preobilico zamotanega dela, ki ga je bilo treba opravljati zapovrstjo in naglo, drugače bi stvar ne mogla funkcionirati.

Škoda je vsekako, da se je vozilo ohranilo samo v risbi. De Rivaz ga je v Veveyu zapustil v nekem skednju, kjer ga je bilo videti še 1825. Ščasoma je zarjavelo in razpadlo ter izginilo. Bilo je zanimiv tehnični prvenec moza, ki je zaslužil prihod avtomobilске dobe, čeprav se je razvoj po njegovih poskusih za dolga desetletja spet prekinil.

Drevesa v prisilnem jopiču

Japonci so bili že v starih časih navdušeni gojitelji rastlin in živali, ki jih pa okus zavaja včasih na ustvarjanje čudnih oblik. Spomnimo se samo neznatnih japonskih galebčkov in na mnogobavne ščinkavčke, ki so jih vzreli iz dolgotrajnim križanjem. Spomnimo se tudi njih izrednih rastlinskih ustvaritev, kakor n. pr. japonske križanteme, ene izmed najmodernejših jenskih in zimskih cvetlic, ki so jo vzgojili iz navadnih kresnicam podobnih oblik do najbolj prevečanih in ogromnih vrst, ki vzbujajo občudovanje vsega sveta. Neke japonske posebnosti je tudi gojitev pritlikavih dreves.

Vrtnarska umetnost vseh narodov pozna mnogo poti, da doseže z zastoji v kroženju

sokov, obročkanjem, vrezji pod očesi in poganki, stalnim prirezovanjem itd. večjo rodovitnost ter podobne vrste. Japonci pa s svojimi pritlikavimi drevesi, prav za prav ne zasleduje takšnih praktičnih namenov. Drevesa, ki so v naravi velika, hoče tako ukrojiti, da postanejo uporabna kot neznatni okrasni vrtni in sob. Posebne uspehe dosegajo s tako zvanim »drevosom življenja« (chamaecyparis obtusa), ki je v naravi prav veliko drevo, pod rokami japonskih gojiteljev pa doseže v svojem stotem letu morda 90 cm ali pa še manj. Treba je seveda ogromne spretnosti in potrpežljivosti, da zadržuje rasti na takšen način v njenem razvoju, toda teh dveh lastnosti japonskim vrtnarjem ne primanjkuje.

Komisija za reševanje cilindra

Anglija je dežela tradicij, ki jih čuvajo tam do tolikšne mere, da je že smešno. Znano je, da imajo uradne osebe uniforme, ki segajo že stoletja nazaj in jih nosijo po strogih, nespremenljivih pravilih. Vojna seveda je pomešala že marsikatero takšno tradicijo in jo bo še, pa čeprav v veliko nezadovoljstvo imovitih krogov.

Primer nam pove vse. Kakor vsi vemo, nosijo pripadniki slovitih aristokratskih vseučilišč v Etonu, Oxfordu, Cambridgeu itd. posebna oblačila, po katerih naj bi se razlikovali od »navadnih smrtnikov«. Toda po neki vesti iz New Yorka je ravnateljstvo etonskega kolegija obvestilo dru-

žine svojih gojencev, da se bodo morali ti zaradi krize v tekstilni industriji odpuštevati črni jopiči in nezogibnemu črnemu cilindru, ki sta bila glavna sestavna dela njih uniforme. Zagovarjati se bodo morali odslej z navadnim oblačilom.

Brzjavka veli, da je to sporočilo povzročilo mnog razburjenje in da so osnovali posebno komisijo, ki naj preišče, dali bi ne bilo mogoče etonskim študentom ohraniti vsaj cilindri...

Največji mož

28-letni Georg Kiefer iz Obermoderna v Alzaciji se ponaša, da je s svojo višino 2,37 m največji mož na svetu. Nameščen je kot vratar neke blagovnice v Strassburgu, ki si je z njim pridobila posebno priljubljenost. Njegovi stariši, bratje in sestre imajo popolnoma normalno rast in tudi George ni kazal do svojega 14. leta nobenega znaka, da bi se hotel tako raztegniti. Toda potem je pričel rasti in je rasel, dokler ni pač dosegel sedanje višine. Pri vsem tem pa je v razmerju s svojo velikostjo krepko razvit in ne dela prav nobenega vtisa, da bi bil bolehen ali slaboten, kakor velja to za mnoge velike. Seveda mu ni lahko, preriti se s svojimi 138 kg žive teže skozi to nekoliko trmasto dobo živileških nakaznic in točk. To so uvidele tudi odločujoče oblasti in so mu priznale dvojne karte. Kdor bi ga za to zavidal, pa mu je treba omeniti samo to, da si mora ubogi Georg za vse, kar ima na sebi, omisliti dvojno mero, seveda tudi za čevlje. Kdo neki bi rad nosil čevlje št. 63? Georg Kiefer jih mora nositi.

Nov tip lokomotive

Na švicarskih železniških progah preizkušajo ta čas nov tip lokomotive, ki zbujajo pozornost že zavoljo svoje nenavadne oblike, velikosti in sile. To pošast srebrne barve poganja plin. Nje motor predstavlja turbina s silo 2000 k. s., kot kurivo pa uporablja težko olje. Turbina spravlja v tek generator, ki proizvaja električni tok za vse vozilne naprave. Lokomotiva s šestimi pari koles je teža 88 ton in vleče lahko tovor 200 ton z največjo brzino 100 km na uro. Ker ne troši nava lokomotiva ne premoaga ne električnega toka, jo bodo uporabljali zlasti na progah, ki niso elektrificirane.

zal svojo nesposobnost in ono fanatično strujarsko pripadnost, ki sicer lepo pristaja modernemu umetniku, ki pa je že sama na sebi documentum paupertatis pri kritiku. Vedno sem iskal v vsaki umetni le kvaliteto in jo skušal po svojih skromnih močeh pravilno oceniti. Kdor bi pa iz »načelnih« vzrokov odrekal kvaliteto slikarju, ker ne oponaša ene izmed mod iz polpreteklega časa — kar bi lahko igranje storil, če bi mu bilo na tem! — ne more zahtevati za sebe naziva resnega umetnostnega kritika. Zato, spoštovani g. Tratnik, si bom dovolil gledati tudi v bodoče na našo slikarjo z višjega nestranskega stališča in izrekat svoje sodbe sub specie aeternitatis.

O ekspresivnosti, t. j. o čustvenosti Pavlovčevih del sem govoril menda dovolj jasno in bolj nisem mogel podčrtati tega svojstva njegovih umetnin, kakor la sem eno izmed njih primerjal z globoko občuteno Lajovčovo kompozicijo »Gozdno samotno...« Kdor je hotel, me je razumel.

Umetnik odgovarja kritiku

Akad. slikar Ivan Vavpotič nas je naprosil, da objavimo naslednji njegov odgovor »Slovenščevemu umetnostnemu kritiku dr. St. Mikužu.

Gospod doktor. Kritiko o jesenski razstavi »Lade«, ki ste jo priobčili v »Slovenec« z dne 18. t. m., smatram za zlovoljno omalovaževanje napovor in dela Vam iz bog ve kakšnih vzrokov nevrščnih umetnikov. Razen nekaterih notoričnih snobov si jo je tako razlagala brčica tudi vsa razsodna slovenska javnost. Spriču Vaših slavošpevov na vzporelno razstavo v Oberrnelovi galeriji tovariša,

Un pescecane gigante — Morski volk velikani

catturato presso un'isola del Mare del Sud — ujet v bližini nekega otoka v Južnem morju

Ognjenik s plinsko masko

Neki pariški list omenja v razpravi o plinskih maskah, da jih nimajo samo ljudje, temveč da se z njo lahko pobaha tudi neki ognjenik.

Kakšnih deset let tega so se številni kmetje, ki so imeli svoja polja na pobočjih ognjenika Masaja v Nikaragui, pritožili vladi, da jim plini iz njegovega žrela resno ogrožajo pridelke. Ko so oblasti ugotovili, da so bile te pritožbe vse drugo nego pretirane, so se obrnile do skupine nemških inženirjev, da bi si izmislili kakšno pomoč. Nemci so tedaj preko žrela zgradili velikansko kovinsko streho z neko vrsto ogromne varnostne zaklopke in zamotanim sistemom cevi, ki naj bi dovajale v žrelo posebne kemične snovi za nevtraliziranje strupenih ognjeniških plinov. Ta velika plinska maska na vulkanu je teh deset let delovala tako dobro, da so jo morali šele sedaj malo popraviti ter izpopolniti.

Vozila na lesni plin na švedskem

Uporaba generatorjev na les in sladko olje za motorna vozila se je na švedskem tako razširila, da so se porabili že vsi krediti, ki jih je vlada določila za ta namen. Da bi se mogla še nadaljnja vozila preurediti na takšen pogon, bodo od vlade zahtevali nov kredit v znesku 5,5 milijona švedskih kron na račun tekočega ter 1,5 milijona kron na račun prihodnjega proračuna. V Stockholmu in drugih švedskih večjih mestih opravljajo tudi javno prometno službo motorna vozila, ki so jih preuredili na novi pogon. V samem Stockholmu je odstotek teh avtomobilskih vozil dosegel število vozil, ki so pred selanjo vojno vozila tam na bencin.

Čas je denar

Neki veletrgovci si je izmislil drastičen način, da bi se ubranili nezaželenih blokad. Nad svojo pisalno mizo ima na steni sledeči napis, ki ga morajo videti vsi obiskovalci: »Svoje liste sem že prebral. Vem, kakšno je vreme. Tu sem, da bom delal.«

Trgovci izjavlja, da mu učinek tega napisa prišede vsak dan najmanj eno uro časa. Obiskovalci se razgovarjajo z njim samo stvarno, tako da se vsi posli razvijajo v najkrajšem času.

Jezero s štirimi vrstami vode

Prav nenavadna posebnost med jezery je nedvomno neko jezero na otoku Kildelu ob Murmanski obali. To jezero ima štiri različne vrste vode, ki sestavljajo vsaka posebno plast. Te plasti se med seboj ne mešajo. Vrhna plast, ki je debela pet metrov, vsebuje samo slatko vodo in v njej ne najdeš rib ali rastlin, ki bi ne bile značilne za sladko vodo. Sledi isto tako pet metrov debela plast slane vode, ki živi v njej samo morska favna in flora. Obe spodnji plasti napajajo žvepleni vrelci na jezerskem dnu in v njih ne najdeš seveda nobenega znaka življenja.

Metoda, ki vrača slepcem vid

Znani japonski zdravnik, prof. Nakamura z vseučilišča v Tokiju, je po poročilih japonskih listov odkril nov način, s katerim vrača slepcem vid. Osebam, ki so komaj umrle, izreže roženice in jih s posebnim postopkom presaja v oči slepih oseb. Beležijo že mnoge primere naravnost čudovitega uspeha te metode.

Celuloza iz banan

Na Japonskem proučujejo že dalj časa možnost, da bi se celuloza pridobivala iz debel in listov banan. Kakor poročajo, so zadnje zadavne poskuse izvršili z uspehom. Celuloza, ki so jo pridobili, bo rabila posebno dobro za izdelavo viskoze, v to svrhu pa bodo zgradili posebno tovarno.

Električni čuvar Sing-Sing

V prosluli kaznilnici v Sing-Singu so uporabili nov izum proti zaprtim kaznjencem. Vrata vseh celic so opremili z nevidnim električnim očesom, ki sproži v trenutku svarilno napravo, če hoče nekdo v celico spraviti kakršen koli kovinski predmet. Na ta način je kaznjencem praktično onemogočeno, da bi sprejeli na skrivaj kakšno pilo, vzmet ali drug kovinski predmet, ki bi jim rabil za pobeg.

N A M E S T O A N E K D O T E

Ze več let se držim istega krojača, pripoveduje neki humorist. Mož je priden in spreten, le sebi ne posveča nobene pozornosti. Sedaj teka že tretje leto z istimi zamazanimi in raztrganimi hlačami naokrog. »Tako raztrgani vendar ne morete hoditi, mojster!« sem mu dejal nekega dne. Pogledal me je prijazno in dejal: »Čas je denar, gospod! Imam mnogo plačane dela. Zase mi ne ostane nobena prosta ura.«

»Tu imate pet mark.« sem odvrnil. »Za to si zašijte, očistite in zlikajte hlače!«

»Lepa hvala!« je dejal mož in odšel. Ko je prišel spet k meni, je nosil iste stare hlače. Bila je ista mastna umazanost, bile so iste rese.

»Čemu sem vam pa dal pet mark?« sem vzkliknil malo ogorčeno. Moj krojač je vzdihnil:

»Svoje hlače sem si potem res temeljito ogledal, veste, toda za pet mark tega dela ne morem izvršiti pri najboljši volji!«

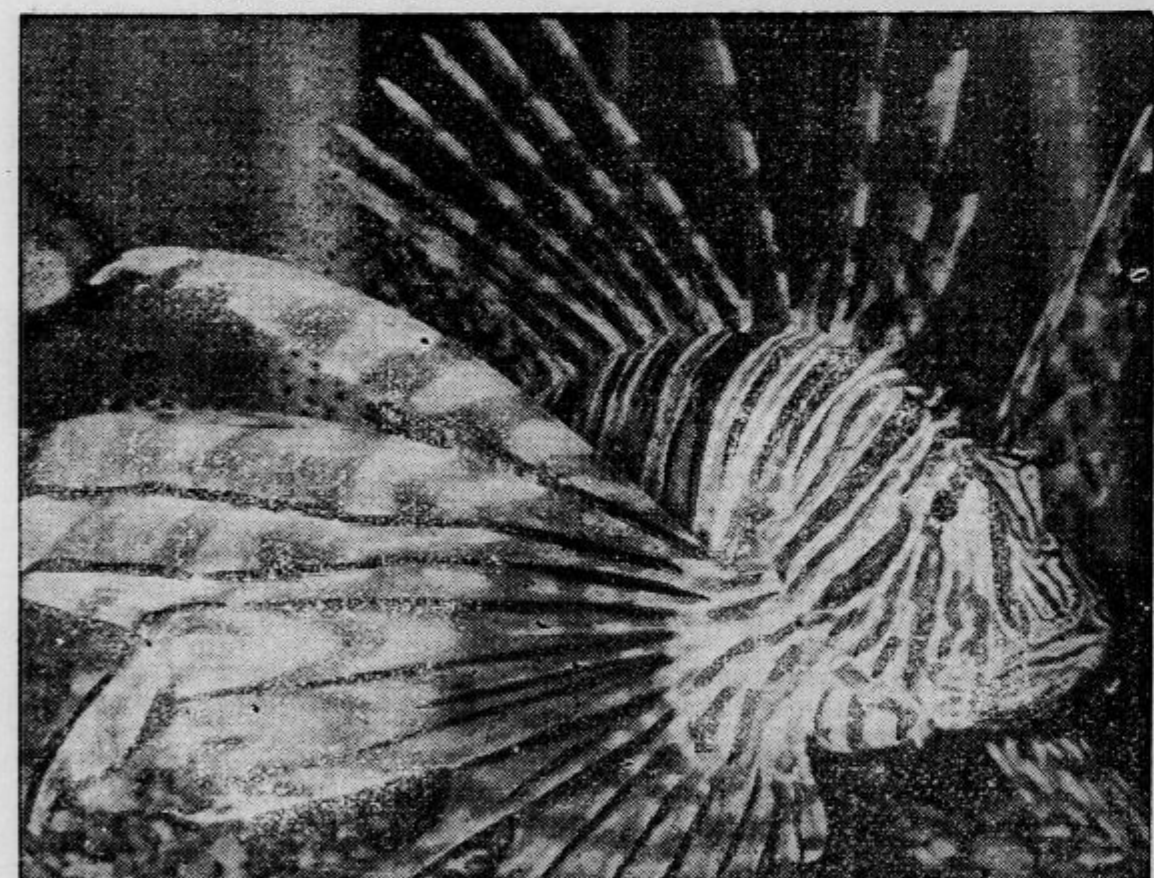
VS AK DAN ENA

Junak.

»Slišal sem, da se ne morete gibati, pa se ne morem odreči prilike, da bi vam ne povedal da ste bedak in figamož!«

„Il pesce tacchino“ — „Morski puran“

una delle più meravigliose creature del mari tropicali — eno najbolj čudnih bitij tropskih morij

Kulturni pregled

Umetnost in kritika

Umetnik in kritik

Če zastopa umetnik, ki skuša v lastnih delih najti novih izraznih možnosti, z neko strastjo svoje umetniško prepričanje tudi pri presojanju drugih del, ni to samo razumljivo, temveč naravno in posledno. Zato me ne preseneča, če Fr. Tratnik nastopa tudi z besedo kot propagator novih umetnostnih smeri, nasprotno verjem, da izvira njegov članek v petkovi številki »Jutra« iz globokega notranjega prepričanja, ki je posledica njegovega gledanja na likovno umetnost. Članek sicer zamenjuje pojem ekspresionizma, ki je umetnostna struja s svojimi posebnimi otipljivimi in opisljivimi atributi, kakor jih vsak obiskovalec modernih razstav in še prav posebno vsak slikar dobro pozna, od ekspresivnosti, svojstveni vsaki pravi umetniki, četudi je naslikana še tako »akademsko«. V članku so nadalje imenovani kubizem, futurizem in surrealizem kot »ekstremna iskanja« ekspresionizma, torej kot variante, morda podvrste te struje, čeprav se je n. pr. futurizem pod tem imenom pojavil, kolikor se spominjam, že okoli leta 1910, a ekspresionizem šele po prvi svetovni vojni. Do sedaj smo slišali vse te »izme« in še druge imenovati kot pojave moderne umetnosti, ki so si sledili drug za drugim v razmeroma kratkih presledkih. A to omenjam le mimogrede.

Uvaženega slikarja sem kljub temu pravilno razumel in popolnoma mi je jasno, da lomi kopje za izrazna sredstva nove

umetnosti, ki jih po svoje sumarično imenuje ekspresionistična. Če je našel stare mojstre, katerih ekspresivna moč je posebnost velika, se čudim, da ni navedel El Greca in Goye, ki jih ekspresionisti posebejo radi navajajo kot svoje predhodnike. Ponavljam, da je dosledno in povsem razumljivo, da se borec za nove struje zavzema za večje poudarjanje teh struj v kritikah. Nihče mu ne more vzeti pravice, da se — četudi enostransko — bori s čopičem in peresom za svoje ideale.

Drugačna pa je dolžnost umetnostnega kritika, ki se neče samo degradirati do služabnika kraljeve mode. Kritič se pač mora — če hoče veljati za pravega posredovalca med umetniki in občinstvom — postaviti na vzvišeni pedestal objektivnosti ter skušati ločiti zrno od pleve v vseh načinih umetnostnega ustvarjanja, ki se pojavljajo na razstavi. Stojim neomahljivo na stališču, da se pravi talent lahko izživlja v vsakem načinu umetniškega dela. Izmed stotine zastopnikov nazjarkrnejšega akademizma — pri nas takih sploh ni! — je gotovo eden najboljši, a med desetisodimi ekspresionisti, ki so jih sodobne akademije bruhalo leto za letom na beli dan, verjetno niso vsi nadkriljevali tega starina niti v ekspresivnosti niti v stopnji kvalitete sploh. Smešno bi bilo, če bi se kritik postavil na stališče, da v izraznih načinih, ki ne nosijo uradnega naziva tega ali onega novodobnega »izma«, ne more biti prave umetnosti. S tem bi samo doka-

Odmevi

dr. Vidmarjeve knjige

V okviru naše kulturne kronike smo priobčili podrobnejše poročilo o knjigi profesorja ljubljanske univerze, dr. Milana Vidmarja »Das Ende des Goldzeitalters« (založba Friedr. Vieweg in sin, Braunschweig). Takisto smo zabeležili, da je bila prva naklada te knjige razprodana v nedelem mesecu. Med tem so razni nemški listi objavili oceno te izdatno razširjene in izpopolnjene nemške izdaje prvotno slovenskega spisa »Med Evropo in Ameriko«. Daljši članki, ki so jih priobčili posamezni listi (in mnogi drugi bodo nedvomno se pisali o novem delu našega znanstvenika), pričajo o spoštljivem in priklupnem sprejemu, ki ga je knjiga prof. dr. Vidmarja deležna v nemški javnosti.

Najobširnejša izmed dosedanjih recenzij je izšla v »Hamburger Fremdenblatt« (23. avg. t. l.). Je to cel feljton z naslovom »Zakon velikega števila«. Poteka iz peresa avtorja, ki podpisuje s šifro g. m. V. živahni, skoraj pripovedni obliki piše ocenjevalec o postanku dr. Vidmarjeve knjige in o nje poglobitvenih značilnostih.

Omenjajec prvotno slovensko izdajo, prvi nemški kritik: »Iz slovenskega mošta je med tem nastalo nemško vino. Pisec, tisti šahovski mojster, ki je najprej kot obvladovalca kraljevske igre, nato pa kot udeleženec svetovne konference za elektriko prodrl na Daljni zapad, se imenuje Milan Vidmar in je profesor ljubljanske univerze. Tehnik, fizik, narodni gospodar. In ker je spisal tako delo, ga moramo šteti tudi med filozofe.« O našem spisu vodi, da »gigantska filozofija kulture in zgodovine,

Ivan Vavpotič.

Kronika

• Iz »Službenega lista«. »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« št. 84. z dne 18. t. m. objavlja navedbe Visokega Komisarja glede določbe za legaliziranje javnih listin, omejitev avtomobilskega prometa in popravke v predpisih za poslovanje Pokrajinske delavske zveze.

• Razpisani zdravniški službi. Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine v Ljubljani razpisuje mesto pogodbenega zdravnika specialista za serobakteriologijo v zavodnem ambulatoriju v Ljubljani z eno uro dnevne ordinacije in eno mesto pogodbenega zdravnika za splošno prakso za zdravniški okoliš Dolenjske toplice s sedežem v Dolenjskih toplicah z okolišem 640 zavarovancev. Prošnje je treba vložiti najkasneje do 8. novembra opoldne.

• Stoletnica smrti italijanskega skladatelja. V nedeljo bodo v Paviji pod okriljem organizacije Pro Patria slovesno proslavili stoletnico smrti Alessandra Rolle, znamenitega skladatelja, pavijanskega rojaka. Pri tej priložnosti bo v gledališču glasbeni večer, na katerem bodo orkester in solisti izvajali najznamenitejša skladbe pokojnika. Na sporedu je več Rollovih doslej še ne objavljenih del.

• Usoda znamenite Tizianove slike. Sodišče v Benetkah je moralo te dni obravnavati zadevo z dragoceno Tizianovo sliko, njegovim avtoportretom, ki se je pred leti pojavil v Ameriki. Lastnik slike, ki je bila zaradi malomarnega ravnanja že v precej slabem stanju in je bila že skrajno potrebna restavracije, jo je leta 1937, izročil 63 letnemu špediterju Alhamedu Grudnu, da jo odpremi v Italijo do znanega restavratorka cav. Antonija Bona, v teku leta pa jo v restavriranem stanju vrne v Ameriko. Medtem pa je poteklo že nekaj let in slika še zmerom ni poromala nazaj čez ocean. Gruden je bil točen, češ, da je prekršil dogovor, sodišče pa ga je po dolgi razpravi, ki je bila zelo živahna in zanimiva, oprostil. Slika se še zmerom nahaja v Italiji.

• Nov grob. V visoki starosti 83 let je v ponedeljek umrl v Novem mestu višji davčni upavitelj v pokouju g. Ignacij Klinc. Zaupšča hčerki Vito in Ivo ter drugo sorodstvo. Dragega pokojnika bodo spremili k večnemu počitku v sredo ob 16. iz hiše žalosti na novomeško pokopališče. Rajnke mu blag novomeški, žalujočim svojcem naše iskreno sožalje!

• Zanimiv pojav sončnih peg. Benda-dijev observatorij v Faenzi je v petek opazil nekaj sončnih peg, ki so se še v soboto nato pomikale od vzhodnega roba sončne plosče preko središča proti zapadnemu robu. So to iste pege, ki so jih bili opazili na soncu že v septembru in ki so tedaj povzročile v ozračju velike spremembe, ki so neugodno vplivale tudi na radio-električne zveze obeh polobol naše zemlje. Po popolnem sončnem obratu so se pege tokrat povrnila v znatno spremenjeni obliki. Bilo je kakšnih 15 peg, razvrščenih v majhne klobarje. Pričakuje se, da bo nenavaden nebesni pojav vnovič povzročil nered v našem ozračju.

• Pocenitev poštnega prometa z Nemčijo. Ko se je nemški poštni minister Ohnesorge nedavno mudil v Rimu, se je z italijanskim prometnim ministrom dogovoril o vrsti sporazumov, ki stopijo v veljavo 1. januarja prihodnjega leta in ki bodo znatno olajšali poštni promet med obema državama. Poleg tega, da bo v znatni meri poenostavljena odprava pošte preko meje, bodo znane tudi nekatere poštne tarife. Tako bo tarifa za pismo znižana od 1.25 na 1 lito, za dopisnice od 0.75 na 0.50 lire, za besedilo v brzojavki pa od 0.21 na 0.185 lire.

• Vojaški dopusti za jesensko setev. Poljedelske organizacije so bile uradno obveščene, da bo vojaško oblastvo v stremelj-nju, da kar se da ustrezno potrebam kmetijstva v času jesenske setve, od 15. oktobra do 15. decembra podeljevalo do 30 dni dopusta onim vojakom, katerih navzočnost pri jesenskem kmetičnem delu je nujno potrebna. V številu 30 dni niso všteti dnevi, ki so potrebni za potovanje.

• Ostanek rimskega mesta na Portugalskem. Nedaleč od Oporta na Portugalskem so pri nekem prekopavanju našli na ostanke starega rimskega mesta. Doslej so arheologi odkrili skupino obzidja, hiš in stolpov. Po vsej priliki je naselbina istovetna z mestom Talabriga, ki ga omejuje zgodovinski. Našli so tudi več dragocenega pohištva.

ki pa je kajpak vse kaj drugega nego »akademika« (v dobrem prav kakor v slabem smislu) in se čita kakor napeta knjiga o doživljajih in pustolovstvih; v resnici prinaša vrsto prav važnih pogledov, med katerimi je marsikateri povsem nov. »Daleje sodi sodalavec hamburškega dnevnika: »Milan Vidmar se izraža od prve do zadnje vrste čisto osebno. Ni sledu o tisti suhoparni učenosti, ki žal mnogega čitatelja za družje pri čitanju njemu sicer vseskozi do stopnih tehničnih del, za katere bi imel vse zanimanje. Vidmar pripoveduje; njegova premišljevanja rasto iz oprijemljive naravnosti. Umljivo je, da po tej poti ne more spisati znanstveno eksaktne knjige, zagledal mora — samo na nekaterih piclihih mestih — vstaviti to in ono, kar se sicer povsem ne prilega slogu, a je bilo ne-ozbno.« Sem sodi poglavje o sodobni fiziki, ki ga ocenjujeale podrobneje označuje, da svojemu čitatelju bolj približa Vidmarjeve temeljne nazore, predvsem njegove stališče glede obstoja zakonov v vesoljstvu, glede naključja in človekovega prizadevanja, da z umom obvlada prirodu. S svojimi nazornimi prikazovanjem vzajemnih odnosov med sodobno fiziko in nacionalno ekonomijo, piše hamburški kritik, prihaja pisec k zornemu kotu, ki ga sicer ne bi bilo lahko doseči. In če naposled meditira tudi o sreči, tedaj posega v etično-metafizične dimenzije, pri čemer pa si vsekdar prizadeva, da bi ostal na tleh naravnosti in neposredne doživljenja in da bi ne bil nikdar abstraktno-teoretičen. Ta doživljajski značaj, ta bližnja življenju je sploh lepa odlika več kakor štirih sto strani obsegajočega dela, ki se obrača do vseh in noče veljati za metodično-znanstveno do kraja dočeno in dozorelo delo.

V ostalem sodi hamburški ocenjevalec prof. Vidmarjeve nove knjige: »Svetovni nazor in etika, ki sta nosilni sili miselne stavbe ljubljanskega učenjaka, se brez težave razkrijeta kot racionalizem, vendar ne

• V vsako slovensko hišo mora letos književni dar Vodnikove družbe! Kdor se še ni prijavil krajevno poverjeniku ali pisarni v Ljubljani, Puceljcuva 5, naj to nemudoma stori, da ne bo ostal brez knjig, ki se tiskajo v omejeni nakladi.

• Mina mu je raztrgala roko. Na Bregu pri Ribnici že del časa grade vodovod. Pri delih sta bila zaposlena tudi brata Roglerjeva iz domače vasi. Zaradi skalnatega zemljišča je treba kamenje razstreljevati. Tudi brata Roglerjeva sta položila mino, ki pa je prežgajal eksploziv. Eden od bratov je dobil hude poškodbe. Razmesarila mu je roko, ki so mu jo morali v bolnišnici odrezati, močno poškodovane pa ima tudi oči, tako da je nevarnost, da izgubi vid.

• Nesreča v gorah. V četrtek je bilo v gorah pri Novari hudo neurje, ki bi bilo kmalu zahtevalo smrt treh mladih planincev. Vihar, v katerem sta se izmenjavala dež in sneg, jih je zajel blizu prelaza Onesca, ko so pravkar skušali preplezati nek kamin. Potem o njih ni bilo ne duha ne sluha pa so ostali planinci organizirali reševalno ekspedicijo. Po šestih urah napornega iskanja so našli vse tri na dnu nekakega prepada, vse premražene in z nevarnimi poškodbami.

• Šest jaje in šest mesecev zapora. Proti koncu prejšnjega meseca je kmetica Maria Borsotti iz Oleggija v okolici Novare prinesla na domači trg pol tucata jajc in jih nudila na prodaj za ceno, ki je bila nekaj višja od maksimalne. Občinska tržna straža je proti ženi vložila ovadbo in te dni jo je sodišče v Novari obsodilo na šest mesecev zapora.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN.VOK
LJUBLJANA TAVCARJEVA 7

IZ LJUBLJANE

u— Vsesvetska akcija. V ponedeljek je sklical akcijski odbor Vrhovnega socialnega sveta mesta Ljubljane plenarno sejo, kjer se je obravnaval predlog ožjega odbora za izvedbo letošnje vsesvetske akcije. Sejo je otvoril podžupan dr. Vladimir Ravnihar in po uvodnem pozdravu dal besedo poročevalcu, višjemu komisarju dr. Mraku. Ta je najprej poročal o uspehu lanske akcije, ki je prinesla nekaj nad 100.000 d. n čistega dohodka, potem pa razložil nagbe, ki so vodili ožji odbor, da je sklenil tudi za letošnji predlagati vsesvetsko akcijo, seveda v omejenem obsegu. Glavni vodili, da se je odločil za to akcijo, sta bili velika potreba in pa dejstvo, da je ostalo lansko leto neprodanih nekaj sveč in svilenih trakov v mestnih barvah. Ožji odbor vsesvetske akcije zato predlaga, da se male sveče, ki jih je še precej nad 1000, prodajo po 20 lir, 6 velikih sveč po 200 lir, 150 velikih vencev, okrašenih s trakovi po 50 lir in 600 malih vencev po 20 lir. Poročilo je izpopolnil tajnik Vrhovnega socialnega sveta dr. Kolre, ki je najprej opravičil zamudo, s katero se je letošnja akcija pričela, potem pa pojasnil izdatke, ki bodo letos potrebni. Vence bodo izdelali kmetje iz Iške vasi in Strahomera, male po 3.50, velike po 5.50 lire. Pri akciji bodo zaposleni tudi nekateri priseljenci in so celokupni izdatki predvideni na 8000 lir. Skladišče za vence je dala na razpolago veleposelska uprava, pisarno pa bo kakor vsako leto vodil pisarniški ravnatelj v pokouju g. Jagodice. Stojnice za prodajo vencev in sveč bodo na pokopališčih pri Sv. Križu, pri Sv. Krištofu in na Viču. Poslovalce bodo v soboto, nelejo in v ponedeljek. V razpravo so posegle zastopnice dobrodelnih društev in predlagale, da se številni malhi vencev zviša na 1000. Predlog je bil sprejet in je bila potem določena služba posameznih društev pri prodaji vencev.

u— Pianist Karlo Vidusso, ki bo koncertiral prihodnji ponedeljek v veliki Filharmonični dvorani, je rodom iz Južne Amerike in sicer iz Cila. Začetke svojega glasbenega pouka je užival v Buenos Airesu in prišel pozneje na konservatorij Giuseppe Verdija v Milano, kjer jih je dokončal z

načrtejo pohvalo. Ko je bil 20 let star, se je posvetil koncertnemu življenju in dobil na mednarodnih tekmovanjih v Budimpešti in Špicejnu še v Varšavi prvo in največjo pohvalo. Takoj za tem je konkuriral tudi v Italiji in bil med 42 pianistov prvi. Njegova koncertna pot je zelo bogata, vodila ga je po vseh znamenitih kulturnih središčih Evrope. Trenutno je mojster klavirskih igre na konservatoriju v Paimi. O sporedu, ki ga bo izvajal, prihodnjč. Vstopnice so že v preprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

u— Sprememba priljkov. Visoki Komisar Milanu Moranu v Ljubljani spremembo priljka iz Moran v Zadel, Jožefi Krobath iz Slov. vasi pri Kočevju pa spremembo rodbinskega imena iz Krobath v Siegmund.

u— Reja prešitev v Ljubljani. Socialni gospodarski odbor za rejo prašitev v Ljubljani naproša vse gospoljnce, posebno pa one, ki imajo pri njem prašita v reji, da prinesejo, ker se nimamo prevoznih sredstev za pobiranje po hišah, že v sredo in nekaj naslednjih dni odpadke sočija in druge za prašita užitne stvari, posebno odpadke krompirja, v prostore na Lokah v Trnovem, kjer se bodo prešiči redili. Nadalje prosimo, da nam gospodinja, ki ima kak posteljo odveč, posodi posteljo za služkinjo. Odbor javlja vsem onim članom, ki so plačali vpisnino pet lir, da zdaj ne more rediti več ko 200 prešitev, ker so prostori premajhni. Če se mu pa posreči dobiti prostornejše hleve, bo redil toliko prešitev, da bodo lahko vsi člani, kakor tudi še nekaj novih članov, imeli pri njem prešiče v reji. V nasprotnem slučaju odbor vrne vpisnino 5 lir. Kdaj si bodo člani lahko ogledali svoje prešiče, bo javljeno pozneje, ker morajo biti prešiči prej cepljeni.

u— Zastopnica milanske trdnice Triplex bo danes ob 16. uri pokazala prednosti novodobnih plinskih štedilnikov in kuhinikov v razstavnem prostoru Mestne pinarne pri tromostovju. O kvaliteti jedil, pripravljenih na plinu, se bodo gospodinjne same prepričale. Vsi, ki se zanimajo za pripravo italijanskih jedil, vljudno vabljeno!

u— Opero popravljajo. Načrt za prezdavo našega opernega gledališča je že del časa aktualen. V ponedeljek so delavci stavbnega podjetja ing. Dukica že postavili oder—ob Puccinijevi ulici in je zdaj upanje da je led prebit.

u— Obnova pročelja palače hotela Union je v glavnem dokončana. Obnovili so del pročelja tik pod streho in zamenjali zlebove. Zunanost hotela je zdaj mnogo prijaznejša. Popravila se nadaljujejo še na dvorišni strani stavbe.

u— Dve prazni trgovski hiši. Že dolga leta je bila na Mestnem trgu prazna trnadstropna trgovska hiša. Njej se je lani pridružila nova palača Bat'e, pri kateri so vsa gornja nadstropja še vedno prazna. Pred dnevi so začeli poslopje na Mestnem trgu preurejati in se bo v pritičje in prvo nadstropje vseli mestni zglavovalni urad. Ljubljanske govorice pa zelo povedati, da bodo tudi nekateri prostori Bat'ove palače na Ulici 3. maja v kratkem zasedeni.

u— Nekaj nesreč. V Kolodvorski ulici je 43-letni delavec Jože Meze tako nesrečno padel, da si je zlomil nogo. 28-letni delavec Jože Pibernik iz St. Jurja pri Grosupljem pa je doma padel z lestve in si zlomil levo nogo. Na polju je padla in si zlomila desnico 55-letna delavka Ana Lavrihova iz Velikega Gabra. Po stopnicah je padla in se potolkla po glavi 48-letna postrežnica Jožeta Škocijanova iz Ljubljane. Težko naložen voz z gramozom se je zvrnil na 33-letnega cestarja Janeza Matka in mu zlomil desnico. Ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski bolnišnici.

u— Prevoz z ljubljanskimi reševalnimi avtomobili. Ljubljanska mestna reševalna postaja opozarja, da prevaža samo bolnike, drugih, torej tudi zdravnikov pa ne glede na čas zaradi pomanjkanja pogonskih sredstev in gum nikakor ne more prevajati. Samo v res nujnih primerih ključne mestni rešvalni avtomobil edino za prevoz bolnikov!

u— Za mestne reveže je podaril lekarnar g. mr. Milivoj Leustek z gospo soprogo 100 L. v počastitev spomina g. dr. Tavcarja, g. dr. Ernest Majer je pa nakazal 50 L. v počastenje pok. ge. Ivanke Tomšičeve. Mestno poglavarstvo izreka najtoplejšo zahvalo dobrotnikom revežev tudi v imenu podpisanih.

u— Danes v »Veselem teatru« nov program šte. 8. Začetek ob 19. (7.). Konec pred 21. (9.).

šega časa in je v svojih končnih sklepkih prežeta z močno, pozitivno vero v srečno budočnost človeškega rodu.

V »Deutsche Allgemeine Zeitung« (10. avg.) se je oglašal k besedi o prof. Vidmarjevi knjigi Ernest Samhaber. Pisec pravi v svoji daljši: oceni med drugim »Avtor je svoje prvotne misli poglubil ter pritegnil k razlagi razvojnih sprememb in gospodarskih prevratov tudi razvoj fizike v zadnjih desetletjih. Vse te spremembe so mu samo znamenje miselnega prevrata, ki se je začel v fiziki. Tako je dobila ta knjiga ne navadno široko podlago. Obsega vprašanja, ki se le redkokdaj obravnavajo v tako široko razpredeni formi. Pri tem pa ostaja pisatelj ves čas živahen. Pri vseh njegovih teoretičnih in zgodovinskih razlagalnih stoji v ospredju njegovi osebni vtiski. Pisec, tehnik, prodira iz doživljenja v razbega na vprašanja gospodarske znanosti in filozofije. Iščo otipljivih podob, živih postav, umljivih formulacij, da bi dal tem prevratu kar moči slikovitost. ... Posledice, ki jih izjaja iz ameriškega prevrata za Evropo, ne potekajo potem takem iz neživljenjskih teorij, marveč iz aplikacije v Ameriki pridobljene izkušnje na Stari svet.« Heinrich Schendding je pisec ocene v »Braunschwager Landeszeitung« (28. avg.). Ta ocenjevalec je edini med dosedanjimi, ki ga malec moti narodnostna pripadnost avtorja knjige »Das Ende des Goldzeitalers« in ki najprej gleda na njo s političnimi očali. Zato pravi med drugim: »Osebnja izkušnja s svetom, opazovanja na robu potovanja in nagibi misleč utmotske narave so spisali to izpoved zoper obstoječe gospodarske razmere in gospodarske nazore ter osvetlili preko njih z nepodkupljivimi očmi treznega raziskovalca tudi politične, družbene in kulturne zmote paradiža demokracije (Amerike).«

Krajše ocene so pridobili o nemški knjigi slovenskega znanstvenika in znanstvenega pisatelja tudi nekateri drugi listi.

Dogoni goveje živine

Prehranjevalni zavod Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino bo priredil v prihodnjem tednu te-le dogone za govejo živino:

v ponedeljek, dne 27. oktobra t. l. v Crnomlju,

v ponedeljek, dne 27. oktobra t. l. v Novem mestu,

v sredo, dne 29. oktobra t. l. v Ljubljani, v sredo, dne 29. oktobra t. l. v Žužemburku.

Strokovna mesarska združenja naj iz vsakega okoliša pošljejo na dogon po enega ali dva pooblaščenca zastopnika v svrhu prevzema dodeljene živine.

Iz Novega mesta

n— Novomeška nedelja. Kljub neprijetnemu vremenu je bila ta nedelja vsa v znamenju izletov mestnega prebivalstva v bližnje vinograde. Že v dopoldanskih urah se je mesto izpraznilo in se je večina prebivalstva podala na trgatve na bližnjo Trško goro in Grčevje, ki že dolgo nista zabeležili tako velikega obiska izletnikov. Na obnem zboru Kreditne zadruge so podali obratun svojega dela državnih namencec. Popoldne se je vršilo na kandiškem stadionu lahkoatletsko prvenstvo Šoške divizije. Udeležil se ga je tudi poveljnik divizije general Eksc. Romero.

n— Sprememba v železniškem voznom redu. Na progi Novo mesto—Straža—Toplice je uknjen vlak št. 9538 z odhodom iz Novega mesta ob 17.44 in s prihodom v Stražo—Toplice ob 18.02. Na novo pa je uveden vlak št. 9538/a, ki vozi iz Novega mesta ob 16.44, s prihodom in odhodom iz Prečne ob 16.55, ter s prihodom v Stražo—Toplice ob 17.02.

n— Krompir gnije. Zadnje čase prizadeva ljudstvu ogromno škodo krompir, ki je prišel tudi v najbolj suhih kletih gniti. Da bi zavezili gnitje krompirja, so začeli prebivalci posipati krompir z živim apnom, vendar v mnogih primerih tudi to ne zadostuje. Nujno potrebno bi bilo, da bi strokovnjaki poučili ljudstvo s katerimi sredstvi bi najlaže in najhitreje zaustavili gnitje krompirja, ker bomo sicer na pomlad ostali brez tega našega najvažnejšega živila.

Iz St. Jerneja

šj— Prijava suhega fižola. V smislu obstoječe odredbe so dolžni pridelovalci fižola javiti svoj pridelek suhega fižola najkasneje 10 dni potem, ko so ga omlatili. V to svrhu morajo izpolniti posebne uradne tiskovine v pisarni občinskega preskrbovalnega urada. Prijave so oproščeni samo oni pridelovalci, ki jim pridelek ne presegga 50 kg.

Iz Trsta

Umrli so v Trstu 76-letna Neža Intiharjeva vdova Birs, 76-letna Marija Škabarjeva in 74-letna Mihaela Gerinova. — Poročili pa so se elektricar Stanislav Koretič z zasebnico Mileno Kolričevico, bolničar Aldo Trampuš z bolnišnico stročnico Margaret Polentičevico, dr. Vincenzo Morgera z zasebnico Fulvio Kocjančičevico, čevjar Giulio Gobbi z zasebnico Ljudmilo Štrkljevo, mehanik Egidij Barberini z zasebnico Stefani Krcičevico, letalski poročnik Oskar Trampuš z visokoolko Roso Abruzzese, la-dijski natak Anton Milo s šiviljo Alojzijo Kumarjevo, slikar Bruno Calzi z zasebnico Marijo Škerjančevico, mizar Vladimir Abram z zasebnico Sperancio Pematčičevico.

Milje proglašeno za posebno važno industrijsko središče. Te dni je bil objavljen dekret, s katerim se občini Milje pri Trstu priznava posebna industrijska važnost.

Negoda kuharja. V bolnico kraljice Helene so pripeljali 33-letnega kuharja Kandida Radokovića, stanujočega na Torre di Lorenzo. Po nesreči se je polil s krompom in se nevarno opeklo po levi nogi.

Z Gorenjskega

Otroški vrtec v Lescach. V nedeljo je zvezni vodja Schick otvoril v Lescach otroški vrtec pod okriljem urada za socialno skrbstvo na Gorenjskem. Otvoritvi so prisostvovali številni predstavniki oblastev in organizacij, prispelo pa je tudi lepo število staršev in otrok. Zvezni vodja Schick je v svojem nagovoru poudarjal, da naloga nacionalnosocialističnega socialn. skrbstva na Gorenjskem ni samo skrb za zdravje in vzgojo, temveč predvsem, da že najmlajše privede nazaj k nemškemu mišljenju in nemškemu jeziku. — V lepo urejenem poslopju, v katerem se nahaja vrtec, bo poslovala tudi posvetovalnica za matere.

Gospodarstvo s kovinami in usnjem. V kratkem bo poslovanje s kovinami tudi na Gorenjskem urejeno po vzgledu države. K sodelovanju bodo pritegnjene tudi trgovske in obrtne zbornice, in bo treba prošnje za izstavljanje nabavnice nasiljavati za tovarne na industrijsko in trgovsko, za obrtnike pa na obrtno zbornico v Celovcu. Zbornici v Celovcu odločata o potrebah malih potrošnikov, o prčanju velepotrošnikov in trgovcev pa odloča po zašiljanju celovskih zbornic državni urad za kovine v Berlinu. — Prav tako bodo na Gorenjskem in v Mežki dolini v kratkem stopile v veljavo tudi državne odredbe za poslovanje z usnjem. O prošnjah za nabave strojarjam, usnjarnam in čevljariskim delavnicam odloča ministrstvo za državno gospodarstvo. Vsi predpisi, ki veljajo za poslovanje z usnjem v državi, so izšli v posebnem zvezku, ki je tovarnarjem, obrtnikom in trgovcem na razpolago.

O razpolaganju s sadjem. Listi opozarjajo, da se za lastnike hišnih vrtov, ki smejo prosto razpolagati s svojim sadnim pridelkom, smatrajo samo oni gospodarji, ki so letošnji jesen pridelali manj ko 200 kg jabolk. Vsi ostali sadjarji so obvezani, da pridelke jabolk prijavijo pristojnemu krajevnomu kmetičnemu vodji. Razpošiljanje svežega sadja je — izjemno južnega sadja in grozdja — dovoljeno samo s posebnim dovoljenjem. Prošnje za tako pošiljanje je treba preko pristojnih krajevnih kmetičnih vodij poslati okrožnemu kmetičnemu uradu.

Iz Spodnje Štajerske

Prve civilne poroke v Mariboru. V soboto je politični komisar Knaus izvršil prve civilne poroke. Kot prvi par sta stopila preden ključavničar državnih železnic E. Rechberger in šivilja perila Ka-

terina Šoberkova, njima pa sta sledila sv-topodjetnik O. J. Hauger in uradnica Olga Rusova.

• Uvedbi poklicne šolske obveznosti na Spodnjem Štajerskem, ki jo je odredil šest civilne uprave, smo že na kratko poročali. Poklicne šole se ustanove v Brežicah, Celju, Konjicah, Ljutomeru, Mariboru, Mozirju, Ormožu, Ptuj, Rogaschi Slatini, Slovenjem gradu, Slovenski Bistrici, Šoštanju in Trbovljah.

Veliko zborovanje v Mariboru. V soboto in nedeljo je bilo v Mariboru prvo veliko zborovanje voditeljev Štajerske domovinske zveze, ki so se ga udeležili funkcionarji skupin vseh glavnih delovnih področij. Zborovanje je otvoril namestnik zveznega vodje Braumüller, ki je ugotovil, da je prisotnih 416 funkcionarjev. Sledili so referati o nacionalnopolitičnih nalogah zveze na Spodnjem Štajerskem, o organizaciji zimske pomoči, ki bo letos prvič izvedena na Spodnjem Štajerskem, o vrsti zborovanj, ki jih bo okrog 500, ter bodo zajela nad 90.000 ljudi. V nedeljo dopoldne je imel zvezni vodja Steindl dve uri dolg govor o najvažnejših vprašanjih Spodnje Štajerske.

Zborovanje v revirjih. V Občinski v Zagorju je bilo pred dnevi zborovanje, na katerem je govoril vodja delovno-političnega urada za trboveljsko okrožje Fab-schitz.

Novo kmetijsko šolo. Po odredbi pooblaščenca za šolstvo pri šefu civilne uprave bosta v kratkem odpravi dve novi kmetijsko strokovni šoli. V Svetinji pri Mariboru bo začela z delom enorazredna ženska strokovna šola, v St. Juriju ob južni železnici pa kmetijska šola za moško mladino. Hkratu bo sadjarska in vinarska šola v Mariboru obnovila svoj obrat. V načrtu pa je ustanavljanje še novih kmetijskih strokovnih šol, ki bodo začele poslo-vati prihodnji jesen.

Smrtna kosa. V Ormožu je umrl znani trgovec in posestnik Ludvik Kuharič v starosti 58 let.

Tečaj za občinske tajnike v Laškem. V ponedeljek se je v Laškem začel tečaj za občinske tajnike, ki ga obiskuje 40 mož. Tečaj bo trajal do 25. oktobra, nato se bo 27. t. m. začel nov tečaj.

Arctajca mladega vlomilca. V št. Jakubu v Slovenskih gorah so se že del čala množili vlomilci in tatvine koles. Dne 10. oktobra je spet izginilo kolo vinarja Alojzu Krniku iz Kušernika. Zandarmarija se je vnovič odpravila zasledovat tatu in tokrat ne brez uspeha. Kolo so našli pri vlinčarskem sinu Francu Zmagarju iz Ročice. Pri zasluševanju je fant priznal, da je zagrešil 8 vlomov, pri katerih je nabavil 55 mark v gotovini, več obleke in nekaj ur. Vlomilec je komaj 18 let star.

Iz Hrvatske

Sprejem gojencev v železniško šolo. Po nalogu ministrstva za domobranstvo bo leto sprejetih v železniško podčastniško šolo 25 kandidotov. Ker hrvatska vojska potrebuje večje število mlajših podčastnikov, izvezbanih za železniško službo, imajo marjirvi in nadarjeni mladenci povojne izgleda za napredovanje.

Nov župan velike župe Vrhbosne. V soboto je sprejel dolžnost velikega župana Velike župe Vrhbosne g. Ismet beg Gavran kapetanovič. Novonimenovani župan je po rodu iz Hercegovine, šolal pa se je v Mostarju in Sarajevu. Pravne nauke je končal v Zagrebu. Do konca vojne je bil sreski načelnik in Ljubuškem, potem pa premeščen v Sarajevo, kjer je postal predstojnik oddelka za trgovino in obrt. Nekaj časa je bil tudi narodni poslanec izvoljen na listi bivše JMO. Po sporazumu med Cvetkovičem in Mačkovićem je vodil med muslimani avtonomistični pokret in ostal volja tega do ustanovitve nezavisne hrvatske države.

59 odstotkov hišnih pomočnic je dobrih. Društvo »Hrvatska majka« je v zadnjem času priredilo majhno anketo o vprašanju hišnih pomočnic in o potrebi njihove izobrazbe. Od 140 deklet je bilo 59 odstotkov, za katere so gospodinjne izjavile, da so z njimi popolnoma zadovoljne. 31 odstotkov je takih, da niso dovolj izučene, 4 odstotke je bilo bolehnih in samo 6 odstotkov služkinj je takih, ki so se slabo vedle ali so kradle.

Prevodi iz tuje književnosti. »Narodne novine« objavljajo: Pravico na izdajanje hrvatskih prevodov iz leposlovja in poučnega čtiva iz tujih jezikov ima izključno Matica hrvatska. Ti predpisi se ne nanašajo le na znanstvena dela, Matica Hrvatska pa je dolžna obvestiti ministrstvo za uk o vsakem delu, ki ga namerava izdati.

Proslava žetve v Zagrebu. V okviru proslave žetvenega dne v nemški koloniji v Zagrebu je govoril državni svetnik g. Schmidt-Bodenstedt. Govornik je razložil širši pomen besede žetev in poudaril njeno borbno vsebino: skrb, pomanjkanje in zmago. Žetev niso samo dozoreli plodovi, ampak vsa zrela kultura evropskega in nemškega življenjskega prostora, ki ga zdaj nemški vojak brani proti napadu z vzhoda. V svojem govoru je državni svetnik Schmidt-Bodenstedt plastično očrtal telesno in duševno propadanje ruskega naroda, ki so mu židovski voditelji boljšeživzama odvzeli veselje do življenja in plodove njegovega dela. Komunistično zverništvo se je vzdignilo proti Evropi, toda vojska Adolfa Hitlerja ima zgodovinsko nalogo rešiti Evropo pred to nevarnostjo.

Osnovna je organizacija Hitlerjeve mladine. Preteklo soboto je bila v Nemškem domu v Zagrebu ustanovna skupščina Hitlerjeve mladine na Hrvatskem. Slavnosti so prisostvovali predstavniki narodnosocialistične stranke, vojske in ustaške mladine. Za vodjo je bil imenovan von Seiler, ki je v svojem govoru naglasil velike naloge, ki jih bo morala Hitlerjeva mladina pozneje rešiti, za kar se mora telesno in duševno dobro pripraviti.

Podaljšana policijska ura v Sarajevu. Policijsko ravnanstvo v Sarajevu je izdalo nove določbe o svobodnem kretanju meščanov. Po njih je rimokatolikom in muslimanom dovoljeno biti na ulici do polnoči, za ostale meščane pa ostanejo v veljavi dosedajšnji prepisi. Prebivalstvo grškokatoliške vere sme ostati na ulici do 21. ure, Zidje pa samo do 20.

Stroge kazni za prekrščenja policijske ure v Zagrebu. Zagrebska policija je začela nalagati visoke denarne kazni vsem nedisciplinirancem, ki jih po dovoljenem policijskem času zaloti na ulici. Razen tega, da morajo prespati noč na trdem ležišču, kaznuje vsakogar z denarno globo. Pretekli teden se je višina teh globa med 300 in 1000 kunami.

Živilske nakaznice za november

S prijetnega mesta smo dobili naslednja pojasnila o ureditvi izdajanja živilskih nakaznic po novih določilih.

Navadna — rumena — živilska nakaznica pripada vsem osebam obojega spola, ki ne opravljajo nobenih fizično težjih in napornejših del. Sem spadajo hlapci, dekle, gospodinjke pomočnice, gospodinjke brez služkinje, sluge, v splošnem vsi sezonski delavci, poljski delavci za časa trajanja poljskih del, vrtnarji, cestarji, cestni pomočniki, obrtniki, ki osebno opravljajo svoja obrtniška dela, čevljarji, mizarji in žaglarji na stroji, dimnikarji, kleparji, ključničarji, pleskarji in soboslikarji, soferji osebnih avtomobilov, trgovsko pomožne osebe, grafičarji razen črkostavcev, vse osebe, ki vršijo nočno službo vsaj dvakrat tedensko ali osemkrat mesečno (policijski, železniški in poštne nameščenci), stalni nočni, poljski in gozdni čuvaji itd.

Posebna — zelena — živilska nakaznica (za težke delavce) pripada vsem osebam obojega spola, ki redno opravljajo tako fizično delo, ki zahteva znatno več porabe telesne moči kot navadno delo. Po predpisih pa ni težki delavec oni, ki opravlja težko delo samo začasno ali le par ur dnevno ali samo nekaj dni. Brezposelnosti in oni, ki zaradi sezonskega značaja dela, vrste poklica in kakor koli drugače ne opravljajo več težkih del, niso teži delavci. Na splošno se smatrajo za težke delavce vsi oni moški, ki se redno osebno bavijo s prevoznim ali raznašanjem, nakladanjem ali skladiščenjem težkega materiala ali predmetov ter napornimi očistevalnimi deli. Sem spadajo tudi postrežniki in pismonošci (raznašalci pošte in brzojavk).

Posebni pa se smatrajo za težke delavce delavci v raznih panogah industrije: drvarji in ročni žaglarji, delavstvo zaposleno v lesni industriji, pri žagah, pri ročnih in strojnih obdelavi lesa; delavstvo zaposleno v gradbeni industriji (zidarji, tesarji, krovci, kopači in tlačilci terena, podajalci, mineri, železarji itd.); rudarji in delavstvo, zaposleno v rudarski industriji v rovin in na prostem; delavstvo pri pečen in obdelavi s trajnim ognjem v kovinarski in-

dustriji in mehaniki (kovači, kurjači in strojniki pri parnih strojih); premogari; delavstvo, zaposleno v železniških, tramvajskih in avtomobilskih delavnicah in na progah; vlakovodje in strojevodje pri železnici, tramvajski vozniki; soferji tovornih avtomobilov in avtobusov; železniki, tramvajski in avtobusni sprevodniki; delavstvo v pilarnah, elekarnah in vodo vodih ter pri edinicah za vzdrževanje in napeljavno elektrike, plina in vode; delavstvo zaposleno v papirni, kemični, cementni, opekarski, keramični, steklarski in emajlni industriji; delavstvo zaposleno v strojarnah in tovarnah raznih industrijskih izdelkov, v kamnosekih, kamnolomih in gramoznih jamah, hladilnicah (industrija živil in pijač), v mlinih, v luščilnicah riža, klavci, gnetilci testa, črkostavci in linotipisti, delavstvo v službi pri industrijskih strojih in napravah, dezinfektorji; organi finančne kontrole in policijski stražniki, ki vršijo terensko službo.

Radi olajšanja dela preskrbovalnim uradom in čim pravičnejše razdelitve živilskih nakaznic, morajo napraviti podjetja, ki zaposlujejo težke delavce, takoj za vsako obično poseben seznam svojih težkih delavcev, ki stanujejo na področju dotične občine (podobno kot so bile prijave težkih delavcev za september in oktober). V seznam morajo podjetja vpisati priimek, ime in očetovo ime delavca, rojstno leto in kraj, bivališče, natančen opis dela, ki ga opravlja, ali poklic, ter trgovca, pri katerem prejema nakaznice za racionirana živila. Te sezname morajo podjetja poslati takoj posameznim občinam.

Enako morajo napraviti sezname uslužbencev v nočni službi za prejem rdeče nakaznice in posebej sezname uslužbencev v terenski službi (orožniki, policijskih stražnikov in organov finančne kontrole) za prejem zelenih nakaznic pristojna železniška, poštna, policijska in upravna oblastva, ter jih takoj dostaviti pristojni občinam.

Kakor je razvidno iz prednjih pojasnil, se je držal »Preved« pri odmeri obrokov živil in razvrstitvi upravičencev načela, da naj večji obrok prejme tisti, ki dela več in težje. Posebna pozornost pa je obrnjena težkim delavcem, katerim je povečan obrok kruha, oziroma moke, riža in testenin. Upamo, da bo videlo delavstvo v tej gestii preskrbovalnih faktorjev ves trud in vso skrb za delavstvo in da bo znalo to pravilno ceniti.

Kakor je gradivo po vsebini zanimivo, pa vendar vedno znova priteza pozornost čitatelja razkošna lepota slik, ki spremljajo besedilo. V skladu z jesenskim nastojanjem zavzemajo prvo mesto v tej številki posnetki s trgatve. Slike, ki prikazujejo delo v vinogradih pa zbiranje in prebiranje sadja, so polne živga življenja: to so pač najbolj zgovorni dokumenti o bogati plodnosti italijanske zemlje. Razen dela in pridelka pa spoznaš tu hkrati lepoto italijanske kmečke pokrajine. Serija posnetkov, ki spremlja članek o severnoitalijskih jezerih, povede čitatelja v enega najlepših in najzanimivejših predelov Italije in zmeraj iznova ima človek dovolj prilike, da se čudi vsemu: lepoti zemlje, kakršna je od božje roke, lepoti mest, cerkva in palač, ki jo ustvaril človek, pa lepoti slike, ki jasno očituje fotomaterijev izbrušen okus in dovršeno tehniko dela. Med posnetki, ki nas povedejo v kraljestvo italijanske filma, je zanimiva slika iz pokrajine ob Komskem jezeru, kakršna je bila za časa Manzoni-jevih »Zaročencev«. Sijajno je uspela skupina barvnih posnetkov o ljudeh in nošah z vzhodne jadranske obale. Zelo peštra je vrsta slik s področja jesenskega lova pa shk iz življenja in dela Italijanske liktorske mladine. Poglavlje zase tvorijo posnetki, ki spremljajo članek o italijanskih vlah in vrtovi: občudovanja vredna je harmonija, ki jo ustvarja roka umetnika-arhitekta s tem, ko veže stebro z okoljem, ki ga daje narava. Brez konca in kraja je lepota in razkošje, ki ju »Italia« posreduje človeku.

Z izdajanjem revije si »ENIT« vsakokrat zasluži resnično pohvalo in priznanje.

Radio Ljubljana

Sreda, 22. oktobra 1941/XIX
7.30: Poročilo v slovenščini. 7.45: Pesmi in melodije, — v odmoru napoved časa, 8.15: Poročila v italijanski. 12.15: Koncert tenorista Janeza Lipuščka in kitarista Karla Hladkega. 12.40: Simfonična glasba, 13: Napoved časa — poročila v italijanski. 13.15: Komunikle Glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Koncert Lumbardjevega vokalnega in Ljubljanskega kvarteta. 14: Poročila v italijanski. 14.15: Glasbena fantazija. 14.15: Po-

ročila v slovenščini. 17.15: Koncert sopranistke Ksenije Vidalič in basista Toneta Petroviča. 19: Tečaj italijanskega poudarja prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Koncert saksofonista Milosa Zihlerja. 20: Napoved časa — poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Koncert ritmično simfoničnega orkestra Cora pod vodstvom mojstra Alberta Semprina. 21.30: Tenorist Anton Sladoljev zapoje nekaj pesmi — pri klavirju Marjan Lipovšek. 21.50: Godalni orkester pod vodstvom mojstra Manna. 22.20: Pestra glasba. 22.45: Poročila v italijanski.

Naše gledališče

DRAMA

Sreda, 22. oktobra: Dva bregova. Red Sreda. Začetek ob 18.15. Konec ob 20.30. Četrtek, 23. oktobra: Nocoj bomo improvizirali. Izven. — Začetek ob 18.15. Konec ob 20.45.

Anton Leskovec, rano umrl slovenski dramatik, je avtor svojevrstne igre, ki razgrinja pred gledalcem svet beravcev. »DVA BREGOVA« je tridejanska drama, ki jo odlikujejo: značilno orisanje okolje, izvrstni tipi in svojevrstno dejanje. Nenadno dogodki zajamejo gledalca. Igro je režiral prof. Sest. Igrali bodo: Severjova, Cesar, Gregorin, Jan, Milan Skrbinišek, Peček, Plut, Presetnik, Potokar, Košič, Nalocka, Rakarjeva, Gabrijeličeva. Danes v sredo 22. t. m. ob 18.15 uri bo predstava za abonente reda Sreda.

OPERA

Sreda, 22. oktobra: Aida. Red A. Začetek ob 17.30. Konec ob 21. uri. Četrtek, 23. oktobra: Netopir. Red Četrtek. Začetek ob 18.15. — Konec ob 21.

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda L. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Služkinjo

Iščemo za takoj. Predstaviti se na Dalmatinski cesti 10-11, leva vrata. 17771-1

Dva slikarja

za poslikanje lesenih spominskih izdelkov in enega delavca za rezbanje in za sestavljanje lesenih figur, sprejem. Vpoveč pridele te tak, ki so že služili v takih ali stičnih obratih. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj sprejeme«. 17794-1

Šivilja

išče pomočnico za perilo in obleke. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17792-1

Mizarski pomočnik

trdo, dobi takoj delo. — Dobro, cesta 17. 17783-1

Čevlarskega pomočnika

za stalno novo delo, sprejem takoj. Brodnik, Cesta 29. oktobra. 17781-1

Krojaškega pomočnika

dobrega, izčem. Poizve se trgovca Bon-bon, Miklova čista. 17778-1

Krojaškega pomočnika

dobrega, za takojšen nastop iščem. Škofja ulica 6. 17802-1

Samostojno služkinjo

ki zna kuhati in opravljati druga hišna dela, iščemo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dolgoletna sprave«. 17800-1

Korespondenta

samostojnega, perfektnega v italijanski, za trikrat na teden, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Samostojne«. 17804-1

Službe išče

Beseda L. — 30, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L. 1.—.

Ljubljancanka

srednjega let, čisto sama, inteligentna, solidna, lepa, nastopa, želi mesto gospodinjke kamor koli. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Skrbna gospodinja«. 17789-2

Zanimiva je letalska upravitelj Veriljeve »AIDE« v novi režiji Cirila Debeveca s Heybalovo kot Aldo in Lupšo v partiji egiptovskega kralja. Ostale glavne partije so ostale v odlični zasedbi prejšnjih let: Amneris — Radev-Kogejeva, Radames — Franci, Ramfis — Betetto, Amonasro — Primožič. Na novo nastudirana opera s pomnoženim zborom in orkestrom je dala predstavo, ki je dostojno predstavila umetniško raven naše Opere. Opero dirigira dirigent Anton Neffat. Zborovodja: R. Simoniti. Koreograf: inž. Golovin. Inscenator: inž. Franz. — Danes je predstava za red A.

SPORT

Epilog k turnirju v table-tenisu

Dodatno k večerašnjemu poročilu o otvoritvenem table-teniškem turnirju na Kodeljem, ki je privabil mnogo aktivnih pristašev te igre in pokazal, da je zanimanje zanj še zmerom prav lepo, moramo objaviti o poteku na najvažnejše konkurence, o singlu smoljcev, še najvažnejše, in sicer zaključek in razdelitev najboljših mest. V semifinalu je zmagal Strojnik Roman nad svojim bratom Alešem, odlični Medved pa nad Krečičem. Tako sta prišla v finale Strojnik Roman in Medved, med katerima je gladko zmagal Medved, ki je bil na tem turnirju izredno dober. Pokazal je predvsem izborni kondiciji, ki je je manjkalo pri vseh ostalih že v semifinálnih igrah. Vrstni red v singlu gospodov je bil torej naslednji:

1. Medved Anton, 2. Strojnik Roman, 3. Krečič Dušan (vsi Mladika), 4. Strojnik Aleš (Korotan).

Pri moštvih je bil končan vrstni red naslednji (izpopolnjeno se s temeni):

1. Korotan I. (Mladika - Strojnik A.), 2. Mladika I. (Krečič - Betak), 3. Mladika II. (Strojnik E. - Medved), 4. Korotan II. (Laciner - Bradeško).

Bolgarski nogometaši iz Sofije se miznično pripravljajo za nogometni dvoboj s reprezentanco Berlina, ki je določen za 1. novembra. V nizu priprav za to težko nogometno preizkušnjo so med drugim za dve tekmi povabili v Sofijo tudi hrvaškega prvaka Gradjanskoga. Hrvati naj bi v soboto 25. t. m. nastopili najprej proti reprezentanci Sofije, drugi dan pa odigrali še prijateljsko tekmo z eno najmočnejših sofijskih enajstoric.

Na finski vzhodni fronti je padel najboljši finski skakalec s palico I. Landesmäki. Ta uspešni finski atlet je dosegel v svoji disciplini znamko 4.16 m, kar pomeni, da je spadal med evropske mojstre te vrste. Približno take uspehe — nad 4 m — je dosegal še v zadnji sezoni.

V Zagrebu so letos piheli s prvim tekom čez drn in strn — mimogrede omenjeno, mu pravijo zdaj tamkaj šumsko teklič-natjecanje — kot pripravo za bodočo zimsko sezono. Za prireditelje, ki so jo izvedli Grafičarji v obliki stafete na 4x3000 m, je vladalo precej zanimanja in je stalo osem moštev za štiri klube. Najboljše moštvo je bilo iz Grafičke, ki je potrebovalo za prej omenjeno progo natanko 34 minut.

Hrvatska nogometna zveza je pred kratkim izročila ministru za društva znesek 10.000 kun kot podporo za sirote ustašev, ki so padli v borbi s komunisti.

Obnovite naročnino!

Jesenska številka „Italia“

Vsak letni čas, pravijo, ima svoj čar. A še bolj gotovo kakor za spremenjanje narave od sezone do sezone velja to za revijo »Italia«, ki izhaja v nemški in italijanski izdaji v založbi Nacionalnega zavoda za tujski promet (ENIT) in Državnih železnic pod uredništvom direktorja dr. Piera Barere, tiska pa jo tiskarna Rizzoli in drug v Milanu. Jesen lahko razočara. »Italia« pa prinaša zmeraj nova radostna, mameča odkritja o lepotaht italijanske pokrajine. Ko človek prelista revijo, ne ve, čemu bi se bil bolj divil, nad čim mu radostneje igra srce: ali nad izbranimi motivi, ki jih v nedosegljivem razkošju nudita narava in zgodovina dežele, nad umetniško doganostjo fotografiranih posnetkov, ki tvorijo najbogatejši del vsebine, ali nad dovršenostjo tiska.

Jesenska številka lista prinaša na uvodnem mestu kramljanje o doživljanju jeseni izpod peresa Luigija Bottazzija, njemu sledi članek Guida Lamija o italijanskem sadju kot najokusnejšem hranivu. Obširna razprava Carla Vinatija je posvečena lepoti severnoitalijskih jezer. Članek Fabrizia Sarzananta razpravlja o znamenitih mestih, katerih lepota je ovekovočena v italijanskih filmih. Prijetno se čita kramljanje o neznanih lepotaht in čarih trgatve. Kritiki Mario Corsi poroča o jesenski sezoni italijanskih gledališč, kratek informativen članek pa poroča o gradnji novega kolodvorskega poslopja pri Sv. Luciji pri Benetkah. Alessandro del Vita izčrpno poroča o kramljih iz Arezza, kjer so naši vrsto dragocenega posodja iz prvega stoletja po Kr. V pestrem zaporedju se vrstijo še članki o jesenskem lovu, o organizaciji in delu Italijanske liktorske mladine, pa o italijanskih vilah in vrtovih (izpod peresa Artura Lanzellottia). Vmes je natresena še živahna množica najrazličnejših stalnih rubrik, ki poročajo o umetnosti in arheologiji, o mikavnosti ribiškega športa, o dogodkih v Albaniji, o uspehih fešističnega režima, o razstavah in folklornih prireditvah, o alpizmu in taborovanju, o filmu, o delovanju ENIT doma in onkraj meja, o poslovanju državnih železnic in avtobusnih prog pa o novih knjigah, ki govorijo o Italiji.

J. Marquand HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

Menda sem premišljeval o nepričakovanih izpremembah, ki utegnejo nastopiti v človekovem življenju. Brez vsakega reda so mi vstajale v spominu najrazličnejše podrobnosti o sprejemu, na katerem sem bil prejšnji večer. Kakor v deliriju so mi rojile po glavi. Zdelo se mi je, da znova slišim zvenet kozarcev. Videl sem plesalce na terasi, Noro Joyceovo v njeni zeleni obleki, sukajočo se z italijanskim poslanškim atašejem... Nato me je domišljija prenesla v obednico majorja Besta.

»Zadovoljuje se s tem,« je govoril Best, »da vtačne žrtvi slamo pod kožo, nato pa vsak, komur je do tega, piha skozi slamo... Videl sem Vuja, ko je tako delal v gorovju za Kalganom... Kar se tiče razboritosti, bi ga postavil nad starega mandžurskega maršala... Dosegli so, da so se kitajske čete umaknile iz Pekinga... vsak, kdor hoče, se ga lahko polasti. Še midva, vi pa jaz, bi se ga lahko polastila, da imava dva tisoč mož.«

Vsa stvar je bila kar neverjetna. Neverjetno je bilo, da sem ždel v tem avtomobilu. Vse, kar sem bil videl in slišal, je bilo neverjetno. In vendar je bilo res. Odnal me je eden izmed nepričakovanih in značilnih valov te dežele, ki sem mislil, da jo ljubim; saj sem jo res ljubil, v nekem oziru še zdaj. Zaman se je bilo upirati toku, a vendar

39

me je navdajala silna želja, da bi se uprl. Z začudenjem sem čutil, da moja želja ne izvira zgolj iz nagona samohrane. Povzročal jo je deloma ponos, deloma pa nekaj drugega.

Pomisli! sem na Noro Joyceovo in na to, kar sem bil dognal o nji. Bila je nakupovalka za neki ameriški muzej in se je ukvarjala s posli, ki jih nisem mogel pohvaliti. Zdal je zbujala v meni samo mržnjo. Toda bila sva istega plemena; prejšnji večer sem ji bil rekel, da sva človeka iste vrste, in to je utegnulo biti res. Vedel sem, da bi storil zanj vse, kar morem, če bi se mi ponudila priložnost, da jo rešim iz te stiske.

Naš avtomobil je naglo brzel svojo pot. Čez kakih dvajset minut ali morda čez pol ure se je ustavil in začel sem skripanje vrat, ki so se odpirala. Nato je stroj znova potegnil, a z zmanjšano hitrostjo; uganil sem, da je zavil na dvorišče. Spet so ga ustavili. Potegnili so me z voza, takisto kakor prasca, ki ga pripeljejo na trg. Zdal so me nekam vlekl; sodeč po vonju in hladu, ki nas je obdal, smo morali biti v velikem prostoru, kamor je malokdaj stopila človeška noga. Može, ki so me vlekl, so obstali in me vrgli na tla. Nato je rekel neki glas:

»Lahko jih razvezete!«

Sneli so mi vezi z lakti in nog, toda gibati se nisem mogel, vsi udje so mi bili kakor odmrli. Šele čez nekaj minut mi je uspelo, da sem sedel pokonci ter si potegnil cunjjo iz ust in obvezo z oči. Bilo je nekaj podobnega kakor zdravljenje iz omedlevice. Dokler nisem jel z duhom zaznavati

vtisov, sem čutil samo telesno bolečino.

Usta in jezik so mi bila od zamaška vsa zatekla; lakti in noge so me bolele od obnavljajočega se obtoka krvi. Najprej sem se odkušal in izpljuval ter si poskusil z drgnjenjem oživiti zapestja in gležnje. Nato sem se spravil na kolena in nazadnje sem nekako vstal.

Zagledal sem stranska vrata, pri katerih je gozrela petrolejka. Pred vrati sta stala na straži dva moža, oborožena s puškama. Naj je bila svetloba še tako slabotna, vendar je zadostovala, da sem se razgledal po kraju, kjer smo bili. Očitno so nas bili spravili v zapuščeno svetliščo zgradbo; na robovih kitajskih mest je povsod obilo svetlišč, ki jim v teh časih, ko spoštovanje do del minulih rodov naglo pojemajo, ljudje niti imena več ne vedo. Vrata so bila samo ena, okna pa zabita z deskami. Ves dojem prostora je bil grobno slovesen; po kotih so se grmadile sence, kakor bi se umikale iz svetlobnega kroga. To nasprotstvo svetlobe in teme je dajalo vsem vidnim predmetom čudno in nesorazmerno lice. Stebri iz katrovega lesa so štrleli v gosti mrak pod stropom kakor kapniki v podzemski jami. Na premočenih stenah je bilo še videti oblebele freske, ki so predstavljale Budove učence. Že dolgo je moralo biti, kar v tem svetlišču niso več prižigali bogovom kadila. Z osrednjega oltarja je bilo več kipov odstranjenih, a nekaj jih je še stalo; bili so več kot tri metre visoki in so takisto predstavljali učence. Zlata slikarja, ki jih je pokrivala, je bila razpokana in počrnela, tako da so bili na prvi pogled podobni kipom iz blata. Skriv-

nostni kakor usoda so kraljevali na svojih podstavkih. V zapuščenem kitajskem svetlišču je zmerom nekaj skrivnostnega. Človek bi dejal, da gleda spomenik minljivosti in cinizma, ne pa spomenik, postavljen misticizmu budistovske vere.

Stal sem baš pred srednjim oltarjem. Ko sem se nazadnje zdrnil iz omamljenosti, sem videl, da nisem sam. Knez Tung je stal zraven mene in si oprhoval črno svileno haljo. Nora Joyceova mu je pomagala. Z negotovimi koraki sem stopil k njej ter jo vprašal, kako se počuti.

»Hvala, dobro,« mi je odgovorila z vsakdanjim glasom. Besede, ki nam prihajajo iz takšnih okoliščinah na misel, so pogosto kaj čudne.

»Zelo me veseli,« sem rekel. »Zanimiv kraj, kaj ne? Vi, ki ste poznavaalka umetnosti, kateri dobi bi prisodili te freske? Se vam ne zdi, da so iz zadnjega razdobja Mingov? Kakor kaže, pa so bile v šestnajstem stoletju restavrirane.«

Osupli pogled, ki ga je vrgla name, me je opomnil, da je moje govorjenje v teh okoliščinah dokaj čudno. Sicer pa je bilo moje duševno stanje enako čudno kakor moje besede. Jeza, ki me je kuhala zaradi nasilnega ravnanja z nami, je bila hkratu nekam poživljajoča. Razbicala mi je bila živce in pripomogla, da sem skril svoj nemir za dozdno dobro voljo.

»Obunkani ste videti,« je dejala Nora. »Mar so vas tepli?«

»Iz same prijaznosti sem jo dobil po glavi,« sem odvrnil. »A to ni nič v primeri s tem, kar še pride.«